

VIERAS ROUVA

Kirj.

F. M. Dostojevski

Suomentanut Juho Ahava

Kirjallisia pikkuhelmiä VI.

Hämeenlinna, Arvi A. Karisto, 1908.

F. M. DOSTOJEVSKI

Fedor Mihailovitsh Dostojevski (1821-1881) on Venäjän kirjallisuudessa syvin ihmissielun tutkija. Hän on hämmästyttävällä tavalla paljastanut ja analysoinut sairaan ja särjetyn sielun. Kaikkein mieluummin hän kuvaa teoksissaan sairasta psyykeä, kaksinaisuuden repimää ihmistä, jonka salaisimmatkin sielunvireet hän pystyy myötäelämään ja mestarillisesti ilmaisemaan. Keskeinen asema hänen teoksissaan on vuoropuheluilla, jotka usein huipentuvat ripinomaisiksi tunnustuksiksi.

Dostojevski syntyi Moskovassa sotilasinsinöörin poikana. Hän itsekin valmistui samalle uralle, mutta jo vuoden kuluttua valmistumisestaan omisti koko elämänsä kirjalliselle toiminnalle. Salaiseen seuraan kuulumisen vuoksi hänet vangittiin, tuomittiin kuolemaan, ja vasta mestauslavalla luettiin Nikolai I:n armahduskirje, jossa tuomio muutettiin pakkotyöksi Siperiassa. Siperiasta palattuaan hän julkaisi romaaninsa "Muistelmia kuolleesta talosta" ja "Sorrettuja ja solvattuja". Suurinta huomiota herätti hänen romaaninsa "Rikos ja rangaistus", joka käsittelee rikollisen sielunelämää.

Jo eläessään Dostojevski saavutti suurta mainetta. Hänen vaikutuksensa ulottuu myös Länsi-Euroopan ja Amerikan kirjallisuuteen.

VIERAS ROUVA

— Ettekö tahtois olla niin hyvä, herraseni, saanko pyytää...

Kulkija säpsähti ja katsoi jokseenkin pelästyneenä supiturkkiseen herraan, joka oli niin muitta mutkitta puhutellut häntä keskellä katu kahdeksan aikaan illalla. Sehän on tietty: kun Pietarissa joku herra puhuttelee toista, hänelle aivan tuntematonta herraa yhtäkkiä kadulla, niin toinen herra pelästyy ehdottomasti.

Ja niin hän säpsähti ja pelästyi hieman.

— Suokaa anteeksi, että vaivaan teitä, sanoi supiturkkinen, — mutta minä... totisesti en tiedä... suotte kai anteeksi. Kuten näette olen hieman hämmentynyt...

Nyt vasta nuorempi nyörinuttuinen herra huomasi supiturkkisen tosiaankin näyttävän hämmentyneeltä. Hänen ryppyiset kasvonsa olivat jokseenkin kalpeat, hänen äänensä värisi, hänen ajatuksensa olivat ilmeisen sekavat, sanat tulivat vain vaivalloisesti hänen suustaan. Saattoi nähdä, mitä hirveitä ponnistuksia häneltä vaati kääntyminen pyyntöineen toisen puoleen, joka kenties säädyltään ja arvoltaan oli häntä alempi — kuinka vaikealta hänestä tuntui, että hänen täytyi kääntyä pyyntöineen jonkun puoleen. Lopuksi täytyi itse pyynnön olla jotakin sopimatonta, epämääräistä. Sen täytyi olla omituinen pyyntö miehelle, jolla oli niin muhkea turkki, niin arvokas, moitteeton tummanvihreä hännystakki ja sellaisia merkittäviä kunniamerkkejä kuin ne, jotka koristivat hänen hännystakkinsa rintaa. Nähtävästi tämä kaikki teki supiturkkisen herran niin levottomaksi, ettei hän, perin hämillään, voinut sitä lopulta enää sietää, vaan päätti hillitä kiihtymystään ja jollakin säädyltisellä tavalla hälventää kohtausta, jonka itse oli saanut aikaan.

— Suokaa anteeksi, olen hieman suunniltani, mutta ettehän tunne minua... Suokaa anteeksi, että olen häirinnyt teitä. Olen sitä harkinnut uudestaan.

Sitten hän kohotti kohteliaasti hattuaan ja juoksi edelleen.

— Mutta ei suinkaan, pyydän kohteliaimmin!

Pieni mies katosi kuitenkin pimeyteen ja jätti nyörinuttuisen aivan kangistuneena seisomaan paikalleen.

— Mikä kumman otus hän on miehiään? ajatteli nyörinuttuinen. Hän ihmetteli kotvan, selvisi sitten kummastuksestaan ja muisti omat asiansa. Hän alkoi kävellä edestakaisin ja katseli edelleen äärettömän monikerroksisen talon porttia. Sumu alkoi laskeutua — tämä ilahdutti hieman nuorta miestä, sillä sumussa hänen kävelynsä herätti vähemmän huomiota, vaikkapa se muutenkin saattoi pistää korkeintaan jonkun toivotonna kaiken päivää samalla paikalla seisoneen ajurin silmiin. — Suokaa anteeksi...

Kävelijä säpsähti jälleen. Supiturkkinen herra seisoj toistamiseen hänen edessään.

— Suokaa anteeksi, että jälleen... hän alkoi, — mutta te, te — olette varmaan hyvä ihminen! Älkää pitkö minua erityisenä henkilönä yhteiskunnallisessa mielessä, vaan suvaitkaa, ihmisenä vain... edessänne, hyvä herra, on ihminen, joka kunnioittavimmin pyytää apua...

— Jos vain voin... kuinka voin palvella teitä?

— Ajattelette kai, että tahdon pyytää teiltä rahaa, sanoi salaperäinen herra. Hänen suunsa vääristyi, hän naurahti hermostuneesti ja vaaleni.

— Mutta, ei suinkaan...

— Ei, näen, että häiritsen teitä! Nähkääs, olen aivan muserrettu, melkein mielettömyyteen saakka; älkää suinkaan uskoko...

— Asiaan, pyydän, asiaan, vastasi nuori mies ja nyökkäsi kehottavasti ja kärsimättömästi päätään.

— Ah, niin pitkälle on siis tultu! Te huudatte minulle: asiaan — ikään kuin olisin jokin huolimaton lurjus. Olenhan aivan järjiltäni! Miltä minä nyt näytän teistä alennuksessani, sanokaa suoraan!

Nuori mies tuli hämilleen ja vaiken.

— Saanko kysyä teiltä suoraan: oletteko nähnyt erästä naishenkilöä? Siinä on koko pyyntöni, sanoi supiturkkinen herra vihdoon päättävällä äänellä.

— Erästä naishenkilöä?

— Aivan niin, erästä naishenkilöä.

— Olen, mutta suoraan sanoen, niitä on kulkenut paljon ohitse...

— Juuri niin, vastasi salaperäinen mies katkerasti hymyillen. — Olen hämmentynyt, tahdoin kysyä teiltä jotakin muuta, suokaa anteeksi. Ajattelin kysyä, oletteko ehkä nähnyt naista, jolla on kettuturkki, tumma samettilakki ja musta huntu?

— Ei, sellaista naista en ole nähnyt... luulen, etten ole.

— Niinkö, suokaa sitten anteeksi.

Nuori mies tahtoi kysyä jotakin, mutta supiturkkinen katosi jälleen ja jätti maltillisen kuulijansa uudestaan kummastuksiinsa.

— Piru hänet vieköön! ajatteli nyörinuttuinen ilmeisen äkeissään.

Suuttuneena hän kohotti majavakauluksensa ja alkoi jälleen varovaisesti kävellä suuren talon porttikäytävän edustalla. Hän oli raivoissaan.

— Miksei hän tule? hän ajatteli. — Kello on pian kahdeksan.

Jokin torninkello löi kahdeksan.

— Ah! Piru vieköön *hänetkin!*

— Suokaa anteeksi!

— Suokaa te minulle anteeksi, että teitä niin... Mutta te juoksitte niin äkkiä tielleni, että aivan pelästyin, puolusteli kävelijä rypistäen otsaansa.

— Tulen jälleen luoksenne. Minun täytyy näyttää teistä levottomalta ja omituiselta ihmiseltä!

— Pyydän kohteliaimmin teitä puhumaan ilman tarpeettomia puheenparsia ja kiertelyjä. Enhän vielä tiedä, mitä tahdotte...

— Teillä on kiire? Nähkääs... Tahdon sanoa teille kaiken suoraan, ilman kiertelyjä. Minkäs sille voi! Asiat vievät usein aivan eriluontoisia ihmisiä yhteen... Mutta näen, että olette kärsimätön, hyvä herra! Siis... muuten en tiedä, kuinka sen sanoisin. Etsin erästä naishenkilöä — olen nyt päättänyt kertoa teille kaiken. Minun täytyy nimittäin tietää, minne tämä nainen on mennyt. Kuka tämä nainen on... luulen, ettei teidän tarvitse tietää hänen nimeään, nuori mies.

— No, edelleen!

— Edelleen! Teidän äänensävyne puhuessanne minulle...! Suokaa anteeksi... kenties olen loukannut teitä, kun nimitin teitä nuoreksi mieheksi, mutta en tahtonut suinkaan... Lyhyesti, jos tahdotte osoittaa minulle sen ystävällisyyden, että... niin... eräs rouva... tarkoitan, nimittäin, eräs säädyllinen rouva, kunniallisesta perheestä, tuttavapiiristäni — olen ottanut tehtäväkseni — minulla itselläni nähkääs ei ole lainkaan perhettä...

— No!

— Asettukaa minun asemaani, nuori mies. Ah, jo taas! Suokaa anteeksi, nimitän teitä aina nuoreksi mieheksi! Jokainen silmänräpäys on kallis... Ajatelkaa: tämä nainen... Mutta ettekö voi sanoa minulle, kuka oikeastaan asuu tässä talossa?

— Jaa... siinä asuu paljon väkeä.

— Niin juuri... Tarkoitan, olette aivan oikeassa, vastasi supiturkkinen herra ja naurahti hiljaa. — Tunnen olevani hieman hämmentynyt... Mutta miksi sanoillanne on tällainen sävy? Näettehän, myönnän avomielisesti, että olen hieman hämmentynyt. Jos olette pilkallinen, niin olette nyt nauttinut alennustilastani aivan kylliksenne... Tarkoitan, käytökseltään hieno nainen, se on: sisällöltään keveähkö anteeksi olen niin hämmentynyt — aivan kuin puhuisin kirjoista... sisällöltään keveistä kirjoista! Onhan viisastellen keksitty, että Paul de Kock on sisällöltään kevyt, että koko turmelus johtuu Paul de Kockista... sillä...

Nuori mies katsoi säälivästi supiturkkiseen mieheen. Tämä näytti tosiaankin olevan kaksinverroin hämmentynyt. Hän vaikeni, silmäili toista mielettömästi ja tavoitteli häntä, ilman mitään näkyvää syytä, vapisevin käsin nyörinutun kauluksesta.

— Kysytte minulta, kuka asuu tässä talossa? sanoi nuori mies hieman peräytyen.

— Niin, täällä asuu paljon väkeä, sanoitte te.

— Täällä, tiedän, täällä asuu myös Sofia Ostafjevna, sai nuori mies sanotuksi kuiskaten ja eräänlaisella säälillä.

— No, nähkääs, nähkääs! Onko teillä tarkempia tietoja?

— Vakuutan teille, ei, en tiedä mitään... Päätelin vain teidän kiihtymyksestänne...

— Olen juuri saanut tietää keittäjättäreltä, että hän tulee tänne. Mutta te olette osunut asiaan; tarkoitan, hän ei tule Sofia Ostafjevnan luo... hän ei tunne häntä...

— Eikö? No, suokaa sitten anteeksi...

— Teitä ei tämä kaikki näköjään liikuta yhtään, nuori mies! huusi omituinen mies katkeralla ivalla.

— Kuulkaahan, sanoi nuori mies viivytellen, — enhän oikeastaan tiedä, millainen on asemanne, mutta varmaankin teitä on petetty. Sanokaa se suoraan!

Nuori mies hymyili kehottavasti.

— Me kyllä ymmärrämme toisemme, hän lisäsi ja hän näytti haluavan tehdä pienen kumarruksen.

— Te olette voittanut minut! Mutta tunnustan suoraan — niin on laita... Mutta kellepä sellaista ei tapahtuisi! Olen syvästi liikuttunut osanotostanne. Teidän on tunnustettava, nuorten miesten kesken... en tosin ole nuori, mutta tiedättehän poikamiesten tavat; poikamiesten kesken, tiedetäänhän...

— No niin, tiedetäänhän se, tiedetään! Mutta kuinka voin auttaa teitä?

— Sillä... teidän sentään täytyy myöntää: vierailu Sofia Ostafjevnan luona! Muuten en vielä tiedä varmaan, mihin tämä rouva on mennyt. Tiedän vain, että hän on tässä talossa. Mutta kun näin teidän kulkevan edestakaisin — silloin ajattelin... nähkääs, minä odotin tuota rouvaa... tiedän, että hän on täällä — tahdoin tavata hänet ja selittää hänelle, kuinka sopimatonta ja alentavaa... lyhyesti, te ymmärrätte minut...

— Hm! No?

— En tee sitä omasta puolestani. Ettehän ehkä luule... Hän on vieras rouva! Mies odottaa Voskressenskin sillalla. Hän tahtoo saada rouvan kiinni, mutta hänellä ei ole rohkeutta — hän ei vielä usko... sellaisia kuin ne aviomiehet nyt ovat... (Tässä supiturkkinen mies koetti hymyillä). Olen hänen ystävänsä. Myönnättehän itsekin, etten minä, mies, joka ansaitsee jossakin määrin kunnioitusta — minä en voi olla se, jona minua pidätte.

— Tietysti! Ei!

— Niin juuri! Tahdon saada hänet kiinni, olen ottanut sen tehtäväkseni (onneton mies)! Tiedän, että hän on älykäs nuori nainen (hänellä on aina Paul de Kock tyynynsä alla); olen varma, että hän vilahtaa huomaamatta jollakin tavoin ohitseni... Minulle on suoraan sanoen keittäjätär sanonut, että hän tulee tänne. Tuskin olin sen kuullut, kun syöksyin hänen jälkeensä kuin mielipuoli. Tahdoin yllättää hänet, olin sitä jo kauan aavistanut, ja sen tähden pyysin teitä... tulettehan tänne... te — te — en tiedä...

— No niin, mitä tahdotte sitten?

— Jaa-a! Minulla ei ole kunnia tuntea teitä. En voi tyydyttää uteliaisuuttani kysymällä kuka ja kuinka. Kuitenkin, sallikaa minun tehdä kanssanne tuttavuutta, minua ilahduttaa tämä sattuma...

Vapiseva herra pudisteli lämpimästi nuoren miehen kättä.

— Tämä minun olisi pitänyt tehdä jo aivan alussa, hän lisäsi, — mutta olen unohtanut kaiken sopivaisuuden!

Supiturkkinen ei voinut puhuessaan seistä hetkistäkään paikallaan. Hän vilkuili joka puolelle ympärilleen, tepasteli sinne tänne ja kurotti alinomaa kuin hukkuva kätensä kohti nuorta miestä.

— Nähkääs, hän jatkoi, — tahdoin kaikessa ystävyydessä kääntyä puoleenne... Antakaa anteeksi rohkeuteni... tahdoin pyytää teitä menemään tuolle puolelle, sivukadulle, missä ovat takaportaat. Minä puolestani asetun tänne etupuolelle, jottemme lyö mitään laimin. Pelkäsin, että hän yksin ollessani pääsisi ohitseni; en tahdo päästää häntä käsistäni. Jos näette hänet, pidättäkää hänet ja huutakaa... Mutta minähän olen hullu! Nyt vasta näen, miten tyhmä ja sopimaton on ehdotukseni!

— Mutta eihän toki! Ei suinkaan...!

— Älkää lainkaan koettako kaunistella! Olen nolo, hämmentyneempi kuin koskaan ennen elämässäni! Aivan kuin seisaisin syytettynä oikeuden edessä! Tahdonpa

tunnustaa teille — tahdon olla vilpitön ja suora teitä kohtaan, nuori mies. Olen pitänyt teitä hänen rakastettunaankin!

— Toisin sanoen, tahdotte yksinkertaisesti tietää, mitä täällä kuljeskelen?

— Te jalo ihminen — hyvä herra, olen hylännyt jo kauas sen ajatuksen, että te olisitte se. En tahdo tahrata teitä sillä luulolla, mutta... antakaa minulle kunniasananne, ettei teillä ole mitään suhdetta?

— No, hyvä, annan kunniasanani, että minulla tosin on "suhde", mutta ei teidän rouvanne kanssa. Muutenhan en tällä hetkellä seisoisikaan kadulla, vaan olisin toki hänen kanssaan yhdessä!

— Minun rouvani? Kuka teille on sanonut mitään minun rouvastani, nuori mies? Olen poikamies, minä — tarkoitan minulla on itsellenikin suhde...

— Puhuitteko aviomiehestä... Voskressenskin sillalla...

— Tietysti, tietysti, olen puhunut itseni pussiin; mutta on olemassa muita siteitä! Teidän täytyy toki myöntää, nuori mies, että eräänlainen luonteen keveys, tarkoitan...

— Niin, niin! Hyvä, hyvä!

— Tarkoitan, etten suinkaan ole hänen miehensä...

— Hyvä on. Mutta sanon teille suoraan, että kun nyt teille kerron, tahdon siten rauhoittaa itseäni, ja sen tähden olen teille niin avomielinen. Olette saattanut minut huonolle tuulelle, ja te häiritsette minua. Lupaan huutaa teitä, mutta pyydän kohteliaimmin teitä jättämään minut tähän paikkaan ja poistumaan. Minä itse odotan samoin jotakuta.

— Kyllä, kyllä, minä poistun, kunnioitan teidän sydämenne kiihkeää kärsimättömyyttä. Ymmärrän sen, nuori mies. Oi, kuinka hyvin nyt ymmärrän teitä!

— Hyvä, hyvä...

— Näkemiin! Muuten, suokaa anteeksi, nuori mies, minun täytyy vielä kerran... En tiedä, kuinka sen sanoisin... Antakaa minulle vielä sananne, kunnianne ja omantuntonne nimessä, ettette ole hänen rakastettunsa.

— Ah — taivas, herrajumala!

— Vielä kysymys, viimeinen: tiedättekö rakastettunne miehen nimeä... tarkoitan, sen rouvan, johon olette suhteessa?

— Tietysti tiedän. Se ei ole teidän nimenne, sillä hyvä!

— Mutta mistä tiedätte minun nimeni?

— Kuulkaa kerrankin, menkää nyt! Älkää hukatko aikaa: hän voi sillä välin päästä tuhat kertaa käsistänne... Mitä sitten tahdotte? Teidän rouvallanne on kettuturkki ja lakki, mutta minun rakastetullani väljä vaippa ja heleänsininen samettihattu... No, mitä vielä tahdotte?

— Heleänsininen samettihattu! Väljä vaippa ja heleänsininen hattu, huusi tungetteleva mies ja tuli heti jälleen lähemmäksi.

— Voi tuhat tulimmainen! — No, kaikkea sitä sattuu... Muuten, mitä puhun! Minun rouvani ei tule tänne!

— Missä hän on — teidän rouvanne?

— Tahdotteko senkin tietää? Mitä se teitä liikuttaa?

— Myönnän, että luulen yhä vielä...

— Hyi, piru! Eihän teillä ole lainkaan häpyä. No, rouvalla on täällä tuttavია, kolmannessa kerroksessa, kadulta sisään. No, mitä tahdotte vielä? Täytyykö minun vielä sanoa teille näiden ihmisten nimet?

— Ah, Jumala! Minullakin on tuttavია kolmannessa kerroksessa, ikkunat ovat kadulle, eräs kenraali...

— Kenraali?

— Eräs kenraali. Tahdon puolestani sanoa, kuka hän on, siis kenraali Polovizyn.

— Että minä!... Ei, he eivät ole! (Voi perhana, perhana!)

— Eikö?

— Ei.

Molemmat vaikenivat ja katselivat epäillen toisiaan.

— No, mitä minusta noin katselette? huusi nuori mies ja pudisti harmissaan kummastuksensa ja arvelunsa pois. — Herra tuli liikuttuneeksi.

— Minä, minä myönnän...

— Ei, sallikaa, suvaitkaa, emmekö nyt voisi puhua järkevästi. Selittäkää minulle... kuka teillä on siellä?

— Tuttavako?

— Niin, tuttava...

— No, nähkääs, nähkääs! Näen teidän silmistänne, että olen arvannut...

— Piru vieköön! Mutta ei sentään, perhana! Oletteko sitten sokea? Seisonhan edessänne, en siis ole hänen luonaan. No? Muuten minulle on saman tekevää, puhukaa tai olkaa puhumatta!

Nuori mies pyörähti kaksi kertaa raivoissaan kantapäillään ja huitaisi ilmaa kädellään.

— Minullahan ei ole mitään, sallikaa, hyvänä ihmisenä tahdon kertoa teille kaiken: ensiksikin tuli rouvani tänne yksin. Hän on sukua noille ihmisille, minä en ollut epäluuloinen. Eilen tapasin hänen ylhäisyytensä, hän sanoi jo kolme viikkoa sitten muuttaneensa pois täältä, ja minun rou... tarkoitan, ei minun rouvani, vaan tuon toisen herran, Voskressenskin sillalla olevan miehen rouva, tämä rouva sanoi olleensa vielä toissapäivänä hänen luonaan, tässä talossa... Ja keittäjätär kertoi, että hänen ylhäisyytensä asunnon tässä talossa on vuokrannut eräs nuori mies, eräs Bobynizyn...

— Voi perhana, perhana!

— Hyvä herra, olen hyvin huolissani, minua pöyristyttää!

— Äh — perhana! Mitä minua liikuttaa se, että olette huolissanne ja pöyristynyt! Ah! Tuolla, tuolla vilahti jotakin ohitse, tuolla...

— Missä, missä? Huutakaa vain: Ivan Andrejevitsh, silloin tulen juoksujalkaa...

— Hyvä, hyvä. Voi perhana, perhana! Ivan Andrejevitsh!

— Täällä! huusi Ivan Andrejevitsh ja kääntyi henki kurkussa. — No mitä? Mitä? Missä?

— Ei, minä vain olen niin... tahdoin tietää — mikä tämän naisen nimi on?

— Glaf...

— Glafira?

— Ei, ei aivan Glafira... suokaa anteeksi, en voi sanoa hänen nimeään. Mies vaaleni tämän sanoessaan kuin palttinaksi.

— Niin, tietysti, ei Glafira, tiedän itse, ettei hänen nimensä ole Glafira, toisenkaan nimi ei ole Glafira. Muuten kenen kanssa hän on siellä?

— Missä?

— Siellä ylhäällä! Voi perhana, perhana! (Nuori mies oli niin raivoissaan, että saattoi tuskin pysyä paikoillaan.)

— No, nähkääs! Mistä tiesitte sitten, että hänen nimensä on Glafira?

— Hyvä herra, tämä äänensävy!

— Mitä hittoa tahdotte äänensäyvystä! Missä suhteessa olette häneen, onko hän kenties teidän vaimonne?

— Ei, tarkoitan, olen naimaton... mutta enhän voinut kunniallista miestä, joka on pulassa, miestä, joka — en tahdo sanoa — ansaitsee kaiken arvon, ainakin on hyvinkasvatettu ihminen, enhän voinut häntä alinomaan kestittää pelkillä perhanoilla. Te sanotte aina: perhana, perhana! — No niin, perhana! Siinä on teille, ymmärrätekö?

— Teidät on suuttumus sokaissut ja minä vaikenen. Ah, Jumala, kuka tuolla on?

— Missä?

Kuului kolinaa ja naurua. Kaksi sievää tyttöä tuli alas portaita. Molemmat syöksyivät heidän kimppuunsa.

— Oi, Jumala, mitä nuo ovat miehiään. Mitä tahdotte?

— Korjatkaa luunne!

— Oh, ettehän olekaan se, ketä etsimme!

— Vai niin, etsitte joitakin muita? Ajuri!

— Mihin, neitiseni?

— Pakroviin. Istu Annuska, minä saatan sinua.

— Minä istun tälle puolelle. Hei ajuri, antaa mennä.

Rattaat vierivät pois.

— Mistähän he tulivat?

— Oi Jumala, Jumala! Eikö lopultakin olisi parempi mennä ylös?

— Mihin?

— Bobynizynille tietenkin...

— Ei, se ei käy...

— Miksi ei?

— Minä olisin aivan epäröimättä mennyt ylös, mutta silloin hän sanoo jotakin muuta... kääntää asian nurinniskoin, tunnenhan minä hänet! Hän sanoo silloin: hän on tullut tänne ihan tahallaan keksiäkseen minut huonoilta teiltä; hän lykkää koko syyn minun niskoilleni!

— Menisitte kysymään, onko hän siellä. Mutta te — en tiedä, miksi sitten — no, menkää pois kenraalille...

— Mutta hänhän on muuttanut pois.

— Aivan samantekevää, ymmärrättekö? Hän, rouva, on kuitenkin mennyt sinne, silloin menette tekin sinne — oletteko ymmärtänyt? Olkaa kuin ette tietäisi, että kenraali on muuttanut, olkaa kuin olisitte tullut rouvaanne noutamaan, ja niin edelleen.

— Ja sitten?

— Sitten keksitte etsimänne Bobynizynin luota. Hyi perhana, onko tämän ihmisen pää...

— Mutta mitä se teitä liikuttaa, keksinkö hänet vai en? Nähkääs, nähkääs...

— Mutta rakas ystävä, mitä sitten? Alatteko taas kuten äsken? Voi hyvä isä. Hapaisette minut, te hullu ihminen, te hassu, te...

— Miksi se sitten kiinnostaa niin teitä? Te tahdotte tietää...

— Mitä tahdon tietää? Entä sitten? Piru vieköön, mitä minä teistä enää välitän. Voinhan mennä sinne yksinkin. Menkää, korjatkaa luunne, olkaa varuillanne, juoskaa, alkakaa painua...

— Hyvä herra, unohdatte melkein itsenne, huusi supiturkkinen mies epätoivoissaan.

— Entä sitten? Mitä siitä, vaikka unohdankin? sanoi nuori mies kiristellen hampaitaan ja astuen raivoissaan supiturkkisen miehen eteen. — No sanokaa nyt! Kenen edessä minä unohdan itseni? hän jyrisi kädet nyrkissä.

— Mutta, hyvä herra, suvaitkaa...

— Kuka sitten oikeastaan olette sanomaan, että unohdan itseni? Mikä on nimenne?

— En tiedä, nuori mies, kuinka... Miksi sitten nimeni? Lähden mieluummin mukaanne. Tulkaa, en tahdo jäädä tänne, olen valmis kaikkeen... Mutta uskokaa vain, ansaitsen kohteliaampaa puhuttelua! Ei pidä koskaan menettää malttiaan, ja vaikka olettekin huonolla tuulella — arvaan kyllä miksi — niin täytyy teidän sentään malttaa mielenne, nuori mies!

— Mutta mitä se minuun kuuluu, että olette vanha mies? Suurikin ihme!
Menkää tiehenne, mitä te täältä haeskelette?

— Miksi sitten olisin vanha mies? Enhän ole lainkaan niin vanha.
Tietysti, asemaan katsoen kyllä, mutta minä en taivastele...

— Näkeehän sen! Menkää nyt vihdoinkin tiehenne...

— Ei, silloin tulen mieluummin mukaan. Te ette voi sitä kieltää minulta. Se kiinnostaa minuakin, tulen mukaanne...

— No, mutta hiljaa sitten!

Molemmat menivät taloon ja nousivat portaita ylös, aina kolmanteen kerrokseen. Oli pilkkopimeä.

— Seis! Onko teillä tulitikkuja?

— Ojaa! Onhan minulla. Pitihän niitä, odottakaa...

— Luulen, että tässä on ovi... No, tulta...

— Niin, tulta, tulta...

Supiturkkinen herra haparoi kaikkia taskujaan.

Vihdoin leimahti tuli.

— Niin, tässä se on, tuossa on messinkikilpi! Siinä lukee Bobynizyn, nähkääs Bobynizyn...

— Näen, näen!

— S-s-s-t! Sammuiko se?

— Sammui.

— Täytyykö koputtaa?

— Täytyy, vastasi supiturkkinen mies.

— Koputtakaa te!

— Ei, miksi minä. Aloittakaa te, koputtakaa vain...

— Te olette pelkuri!

— Pelkuri!

— Korjatkaa luunne!

- Kadun melkein, että olen uskonut teille salaisuuden, te...
- Minä? No mitä minä...?
- Olette käyttänyt hyväksenne minun hämmennystäni, sillä näettehän, että olen hämmentynyt...
- Sille minä vain vihellän! Se on naurettavaa ja siinä kaikki!
- Miksi sitten olette täällä?
- Ja miksi te olette täällä?
- Kaunista moraalialia! huudahti supiturkkinen herra tuohtuneena.
- No mitä puhutte moraalista? Mitä teillä on sen kanssa tekemistä?
- Onhan se epämoraalista!
- Mikä sitten?
- Teidän käsityksenne mukaan on jokainen petetty aviomies yömyssy!
- Oletteko sitten aviomies? Mieshän on Voskressenskin sillalla. Mitä tahdotte? Miksi olette tulleet kimppuuni?
- Minusta nimittäin näyttää, että juuri te olette rakastaja...
- Kuulkaahan: jos jatkatte tähän tapaan, niin pakotatte minut tunnustamaan, että juuri te olette yömyssy! Tiedättekö mitä yömyssy on?
- Tarkoitatte siis, että minä olen aviomies? sanoi supiturkkinen herra ja peräytyi kuin hänen päälleen olisi heitetty kuumaa vettä.
- Sst! Hiljaa! Kuulkaapa...
- Hän se on.
- Ei.
- Uh! Kuinka pimeä!
- Tuli täysi hiljaisuus. Bobyzinyin asunnosta kuului liikuntaa.
- Miksi riitelemme suotta, herra? kuiskasi supiturkkinen mies.
- Mutta perhana, teidän itse olette tuntenut loukkaantuvanne!
- Mutta te olette kiristänyt kärsivällisyyteni liian tiukalle!

— Olkaa vaiti!

— Myöntäkää pois, että olette vielä sängen nuori mies...

— Ol-kaa vai-ti!

— Tietysti teidän mielestänne aviomies sellaisessa asemassa — on yömyssy.

— Olkaa vihdoinkin vaiti! Oh...!

— Miksi pitää vainota näin katkerasti onnetonta miestä?

— Hän se on!

Jälleen kuului liikettä.

— Hän se on?

— Jaa, jaa, jaa! Mutta miksi annatte sen vaivata itseänne, eihän se ole teidän onnettomuutenne?

— Herraseni, herraseni, höpisi supiturkkinen mies kalveten ja huoaten. — Olen tietysti hämmentynyt... Olette nähnyt kyllin alennustani. Nyt on yö, tietysti, mutta huomenna... Muuten huomenna emme varmaankaan enää tapaa toisiamme, vaikkei minua lainkaan pelota teitä tavata — enkähän minä muuten olekaan se mies, hän on ystäväni, hän on Voskressenskin sillalla, totisesti, siellä hän on! Kysymys on hänen rouvastaan, vieraasta rouvasta! Onneton ihminen! Vakuutan teille! Olen hyvä tuttu hänen kanssaan, sallikaa, tahdon kertoa teille kaikki. Olen hänen ystävänsä, kuten voitte itse nähdä, sillä enhän muuten olisi näin hätäillyt hänen puolestaan. — Näette itse, olen hänelle parisen kertaa sanonutkin: "miksi menetkään naimisiin, rakas ystävä? Sinulla on virkasi, hyvät tulosi, olet arvossapidetty ihminen; miksi tahdot vaihtaa kaiken tämän mielistelynhaluisen naisen oikkuihin?" Sanokaapa itse! "Ei, minä tahdon mennä naimisiin", hän sanoo, "perheonni..." Siinä on nyt hänen perheonnensa! Ensin on mies pettänyt vaimoaan, nyt täytyy hänenkin juoda samasta maljasta... Suottehan minulle anteeksi, mutta minun oli pakko antaa tämä selitys. Hän on onneton ihminen, ja hänen täytyy juoda tämä malja — jaa... tässä supiturkkinen mies huokasi ikään kuin hän todellakin itkisi katkerasti.

— Piru vieköön heidät kaikki! Onko sitten liian vähän narreja? Mutta kuka te olette?

Nuori mies kirkui raivoissaan.

— Mutta kaiken tämän jälkeen... Teidän täytyy itsenne myöntää... Minä olin ylevä ja avomielen teitä kohtaan... Tämä äänensävy!

— Ei, suokaa anteeksi... Mikä on nimenne?

— Ei, miksi nimiä?

— Aa!

— En voi sanoa teille nimeä...

— Tunnetteko Shabrinin? kysyi nuori mies äkkiä.

— Shabrinin!!!

— Niinpä niin, Shabrinin!!! (Tässä nyörinuttuinen mies matki hieman supiturkkista). — Oletteko ymmärtänyt asian?

— En, mitä tässä Shabrinista, vastasi pelästynyt supiturkkinen. — Vaiti Shabrinista! Hän on kunnian mies! Omantunnon vaivojen johdosta annan anteeksi epäkohteliaisuutenne.

— Hän on lurjus, ostettavissa oleva sielu, lahjottava ihminen, veijari, hän on varastanut valtion kassan. Hän joutuu pian oikeuden eteen!

— Suokaa anteeksi, sanoi supiturkkinen herra kalveten. — Ette tunne häntä lainkaan, hän on teille, kuten näen aivan tuntematon.

— Jaa, henkilökohtaisesti en tosin tunne häntä, mutta tunnen hänet toista kautta, hänelle läheiseltä taholta.

— Mistä kautta, hyvä herra? Olen aivan sekaisin, kuten näette...

— Mokoma tyhmyri! Mustasukkainen narri, joka ei voi pitää vaimoaan aisoissa!

— Suokaa anteeksi, olette erehtynyt hirveästi, nuori mies...

— Ah!

— Ah!

Herra Bobynizynin asunnosta kuului äänestä kolinaa. Ovi avautui.

Kuului ääniä.

— Ah, se ei ole hän, se ei ole hän! Tunnen hänen äänensä. Nyt tiedän kaiken: se ei ole hän! sanoi supiturkkinen herra kalveten palttinan valkoiseksi.

— Vaiti!

Nuori mies nojautui seinään.

— Herraseni, lähden täältä, se ei ole hän; olen niin iloinen.

— No, menkää siis, menkää!

— Mutta miksi *te* jäätte?

— Mitä se teitä liikuttaa?

Ovi aukeni. Supiturkkinen herra ei kestänyt enää, vaan syöksyi päätä pahkaa alas portaita.

Nuoren miehen ohitse kulki herra ja rouva. Hänen sydämensä jähmettyi... Hän kuuli tutun naisäänen ja kohta sen jälkeen käheän, hänelle aivan tuntemattoman miesäänen.

— Ei tee mitään, ajatan reen esiin, sanoi käheä ääni.

— Ah, no minusta on sama. Kuinka vain tahdotte.

— Reki on pian täällä.

Nainen jäi yksin.

— Glafira! Missä on valasi? huusi nyörinuttuinen nuori mies ja tarttui äkkiä naisen käteen.

— Kuka se on? Tekö, Tvorogov? Ah, Jumala! Mitä te teette täällä?

— Kenen kanssa te olette ollut täällä?

— Mutta hänhän on mieheni, menkää pois, menkää pois, hän tulee pian ulos, tuolta... Polovizyniltä. Menkää herran tähden, menkää.

— Polovizyn on muuttanut pois jo kolme viikkoa sitten. Minä tiedän kaiken.

— Ah! Nainen riensi pois. Nuori mies tavoitti hänet.

— Kuka teille on sen sanonut? kysyi nainen.

— Puolisonne, armollinen rouva, Ivan Andrejevitsh. Hän on täällä, hän seisoo edessänne, armollinen rouvaseni...

Ivan Andrejevitsh seisoi todellakin portailla.

— Ai, tekö se olette, huusi supiturkkinen herra.

— *A! c'es vous!* huusi Glafira Petrovna ja riensi teeskennellen iloa hänen luokseen. — Ah, Jumala! Olin Polovizynillä. Silloin voit käsittää... tiedät, he asuvat nyt Ismailovskin sillalla, sanoin sen sinulle, muistatko? Otin sieltä reen. Hevoset hurjistuivat, lähtivät

karkuun, reki kaatui tuskin sadan askeleen päässä täältä. Kuski otettiin kiinni, olin suunniltani. Onneksi monsieur Tvorogov...

— Kuinka?

Monsieur Tvorogov näytti pikemminkin suolapatsaalta kuin monsieur Tvorogovilta.

— Monsieur Tvorogov näki minut täällä ja tahtoi minua saattaa, mutta nythän te olette täällä. Voin vain kiittää teitä lämpimimmin, Ivan Iljitsh...

Nainen ojensi kivettyneelle Ivan Iljitshille kätensä; hän ei puristanut tämän kättä, hän melkein nipisti sitä.

— Monsieur Tvorogov! Tuttava. Skorlupovin tanssiaisissa meillä oli ilo nähdä toisemme, olen sen luullakseni sanonut sinulle. Etkö sitten enää muista, Koko?

— Ah, tietysti, tietysti? Ai niin, minä muistan kyllä, aloitti supiturkkinen herra, jota nimitettiin Kokoksi. — Sangen hauskaa, sangen hauskaa!

Ja hän puristi lämpimästi herra Tvorogovin kättä.

— Kenen kanssa puhelette? Mitä tämä merkitsee? Minä odotan täällä... kuului käheä ääni.

Ryhmän edessä seisoivat tavattoman pitkä olento miehekseen. Hän otti lornjettinsa ja tähyesti tarkkaavaisesti supiturkkista herraa.

— Ah, monsieur Bobynizyn! alkoi nainen visertää. — Mistä te sitten tulette? Mikä sattuma! Ajatelkaa, minun hevoseni hurjistuivat... Mutta tässä on miehenikin! Jean! Monsieur Bobynizyn, Karpovin kutsuilla...

— Ah, sangen, sangen hauskaa! Otan pian vaunut rakas ystävä.

— Tee se, Jean, ota vaunut. Olen aivan pelästynyt, vapisen, teki kerrassaan pahaa... Tänäpä naamiaisissa, hän kuiskasi Tvorogoville. — Hyvästi, voikaa hyvin, herra Bobynizyn! Tapaamme varmaankin toisemme huomenna Karpovin kutsuissa...

— Ei, suokaa anteeksi, huomenna en tule. Mitä sitten huomenna, kun tänään jo näin... herra Bobynizyn jupisi vielä jotakin partaansa, raapaisi jättiläissaappaallaan, istuutui rekeensä ja ajoi tiehensä.

Vaunut ajoivat esiin, rouva nousi niihin. Supiturkkinen herra jäi seisomaan; näytti kuin hän ei kykenisi tekemään enää liikettäkään; hän silmäili tylsästi nyörinuttuista herraa. Nyörinuttuinen hymyili hänkin jokseenkin typerän näköisenä.

— Minä en tiedä...

— Suokaa anteeksi, olen iloinnut tuttavuudesta kanssanne, vastasi nuori mies tehden kumarruksen, uteliaana ja hieman ankarana.

— Minua on suuresti ilahduttanut...

— Luulen, että olette hukannut toisen päällyskenkänne...

— Minäkö? Ai niin! Kiitos, suuri kiitos. Taidan tämän jälkeen pitää kumikalosseja...

— Kumikalosseissa hiottaa niin kovasti, sanoi nuori mies, näköjään rajattomalla osanotolla.

— Jean! Tuletko kohta?

— Siinä olette oikeassa, jalat hikoavat. Heti, heti sydänpölyni, meillä on vain niin huvittava keskustelu! Aivan niin, olette aivan oikein huomauttanut, jalat hikoavat... muuten, suokaa anteeksi, minä...

— Ei mitään.

- Minua on sangen suuresti ilahduttanut.

Supiturkkinen herra istuutui vaunuihin. Vaunut läksivät liikkeelle. Nuori mies seiso i yhä paikallaan ja seurasi niitä kummastuneella katseellaan.

MIES VUOTEEN ALLA

Seuraavana iltana oli näytäntö italialaisessa oopperassa. Ivan Andrejevitsh lennähti saliin kuin mikäkin pommi. Hänessä ei koskaan ollut huomattu niin palavaa musiikinrakkautta. Tiedettiin vain, että Ivan Andrejevitshia miellytti italialaisessa oopperassa hetkinen — nukkua; olipa hän parisen kertaa siitä puhunutkin, kuinka miellyttävää ja suloista se oli. — Primadonna naukuu kuin valkoinen kissanpoika, hänellä oli tapana sanoa ystävilleen, — se tuutii uneen kuin paraskin kehtolaulu.

Siitä oli kuitenkin jo kauan, kun Ivan Andrejevitshilla oli tapana puhua näin; niin oli laita vielä viime näytäntökauden aikana, mutta nyt — oi surkeutta — Ivan Andrejevitsh ei nuku edes kotonaankaan öisin. Kuitenkin hän lennähti kuin pommi täpötäyteen saliin. Teatterin vahtimestarikin säpsähti ja katsoi syrjäkarein herran taskuun, varmaankin odottaen näkevänsä kaikkien tapausten varalta valmiina pidetyn tikarin kahvan.

On mainittava, että siihen aikaan oli kaksi puoluetta, ja kumpikin puolue puolusti omaa primadonnaansa. Toiset puoluelaiset olivat — — ianeja, toiset sisteja.

Molemmat puolueet rakastivat musiikkia niin suuresti, että teatterin vahtimestarit lopulta pelkäsivät kovasti tämän rakkauden erinäisiä ilmauksia — rakkauden joka kohdistui kaikkeen kauniiseen ja ylevään, molemmissa primadonnissa ruumiillistuneena. Sen tähden teatterin vahtimestari nähdessään harmaahapsisen vanhan miehen syöksyvän saliin niin myrskyisästi — muuten ei vielä aivan harmaahapsisen, mutta sentään ainakin viisikymmenvuotiaan, asianomaisine kuutamoineen päälle, ja muuten näköjään vakavinta lajia — sen tähden hän muisti ehdottomasti Tanskan prinssin Hamletin sanat:

"Me vanhat oomme yhtä taipuvat aatoksen yli maalin ampumahan, kuin nuorisolta puuttuu useasti valpasta malttia." [Oikeastaan Poloniuksen sanat mainitussa näytelmässä. Suoment. muist.]

Ja vahtimestari katsoi syrjäkarein, kuten jo on huomautettu, hänen hännystakkinsa taskuun toivoen näkevänsä siellä tikarin. Siellä oli kuitenkin vain rahakukkaro eikä mitään muuta.

Ivan Andrejevitsh syöksyi saliin ja hänen katseensa lennähti tuokiossa toisen rivin aitioiden ylitse, ja — voi kauhua...! Hänen sydämensä lakkasi sykkimästä: hän oli täällä! Hän istui eräässä aitiassa. Siellä oli myös kenraali Polovizyn rouvansa ja kälönsä kanssa; siellä oli myös kenraalin adjutantti — mitä nokkelin nuori mies; siellä oli vielä muuan siviiliherrakin... Ivan Andrejevits teroitti koko tarkkaavaisuutensa ja näkökykynsä, mutta voi sentään! Siviiliherra piiloutui salakavalasti adjutantin taakse ja jäi tuntemattomuuden hämärään.

Hän oli täällä ja oli kuitenkin sanonut, ettei tulisi tänne lainkaan!

Juuri tämä kaksimielisyyys, joka jonkin aikaa oli käynyt ilmi Glafira Petrovnan jokaisella askeleella, vaikutti niin murhaavasti Ivan Andrejevitsiin. Tämä siviilinuorukainen saattoi hänet kokonaan epätoivoon. Hän heittäytyi aivan murjottuna istumaan paikalleen. Mutta mistä oikeastaan tämä epätoivo? Olihan se aivan yksinkertainen tapaus...

On huomattava, että Ivan Andrejevitsillä oli paikkansa aivan permantoaition vieressä. Lisäksi oli tuo häijynilkinen toisen rivin aitio aivan yläpuolella, eikä hän suureksi harmikseen voinut nähdä kerrassaan mitään siitä, mitä hänen päänsä päällä tapahtui. Sen tähden hän kiehui ja kuohui kuin samovaari! Koko ensimmäinen näytös meni aivan huomaamatta hänen ohitse, hän ei kuullut ainoatakaan säveltä. Sanotaan, että musiikki miellyttää meitä sen tähden, että sen vaikutelmat soveltuvat jokaiseen tunnelmaan. Ihminen, joka iloitsee, löytää musiikista iloa, surullinen surua; Ivan Andrejevitsin korvissa ulvoi kokonainen myrsky. Kohottaakseen hänen harminsä

kukkuloilleen ihmiset hälisivät hänen takanaan, edessään ja molemmilla puolillaan niin äänekkäästi, että Ivan Andrejevitchin sydän oli pakahtumaisillaan. Vihdoin ensimmäinen näytös oli lopussa. Samassa kun esirippu laskeutui, sankarillemme kuitenkin sattui tapaus, jota mikään kynä ei voi kuvailla.

Sattuu useinkin, että jostakin ylemmän rivin aitiosta putoaa alas teatteriohjelma. Kun kappale on pitkäväteinen ja katsojia haukotuttaa, on tämä heille kokonainen tapaus. Erityisellä kiinnostuksella he seuraavat tämän keveän paperin lentoa ylemmältä riviltä ja heitä huvittaa katsella sen leijailua permanttoa kohden, jossa se varmaankin asettuu päähän, joka ei ole lainkaan sitä odottanut. Oikeastaan onkin omituista katsoa kuinka tämä pää joutuu neuvottomaksi (sillä se joutuu neuvottomaksi).

Ivan Andrejevitchille tapahtui kuitenkin jotakin, jota ei vielä koskaan ole nähty. Hänen kuten ennen on huomautettu, jokseenkin kaljuun — päähänsä ei lentänyt mitään teatteriohjelmaa. Myönnän, että minusta on melkein kiusallista sanoa mitä hänen päähänsä lensi, sillä onhan hieman ilkeää lausua, että mustasukkaisen, kiihtyneen Ivan Andrejevitchin arvoisaan ja paljaaseen, tarkoitan, osaksi tukattomaan päähän putosi niin sopimaton esine kuin esimerkiksi hajuvedellä pirskoteltu rakkauskirje. Ivan Andrejevitch-parka, joka ei ollut lainkaan valmistautunut tähän onnettomaan ja iljettävään tapaukseen, hätkähti kuin hänen päähänsä olisi tarttunut hiiri tai jokin muu petoeläin.

Että kirje sisälsi rakkautta, siitä ei voinut olla epäilystäkään. Se oli kirjoitettu hajuvedellä pirskotetulle paperille, juuri niin kuin rakkauskirjeet kirjoitetaan romaaneissa, ja taitettu petollisen pieneksi, jolloin sen mukavasti saattoi piilottaa naisen hansikkaaseen. Pyydettiinpä esimerkiksi teatteriohjelmaa ja samalla pistettiin pieni kirje näppärästi ohjelman sisään; kirje oli eräässä tietyssä kädessä, mutta — ehkä äkillinen, varomaton sysäys adjutantintä kädessä lappunen luiskahtikin pienestä, levottomasti vapisevasta kädessä, ja siviilinuorukainen, joka jo oli ojentanut viattoman kätensä, saikin äkkiä kirjeen sijaan ainoastaan ohjelman, jolla hän ei osannut tehdä mitään. Kiusallinen, omituinen sattuma! Aivan oikein: mutta tunnustakaa pois: Ivan Andrejevitchille tämä oli vielä kiusallisempi.

— *Prédestiné!* hän kuiskasi kylmää hikeä valuen ja rypisti lappusen kädessään kokoon. — *Prédestiné!* Luodit sattuvat syylliseen, välähti hänen päässään. — Ei, ei niin! Onko minulla mitään syytä siihen? Mutta sanotaanhan: kaljuun päähän putoavat suurimmat rakeet ja niin edelleen.

Mitä kaikkea voikaan pälkähtää päähän, jonka tuollainen odottamaton tapaus huumaa! Ivan Andrejevitch istui tuolillaan kivettyneenä, kuten tavallisesti sanotaan, puolikuoliaana. Hän oli varma siitä, että tapahtuman oli joku huomannut, vaikkakin

salissa tähän aikaan syntyi pelottava meteli, kun yleisö huusi laulajatarta esiin. Hän istui siinä aivan hämillään, hän tuli tulipunaiseksi, hän ei uskaltanut kohottaa silmiään, ikään kuin hän olisi odottamatta tehnyt jotakin hävettävää — keskellä suurta seura. Vihdoin hän päätti kohottaa silmänsä.

— Miellyttävästi laulettu, hän huomautti vasemmalla puolellaan istuvalle keikarille.

Keikari oli innostuksen huipuilla. Hän taputti käsiään, mutta hänen vahvin puolensa oli pääasiassa jaloissa. Hän vilkaisi hajamielisesti Ivan Andrejevitchiin, asetti samassa kätensä kilveksi suunsa yläpuolelle, jotta ääni kuuluisi selvemmin ja huusi laulajattaren nimen saliin. Ivan Andrejevitch, joka ei vielä ikinä ollut kuullut sellaista kurkkua, oli ihastunut.

— Hän ei ole huomannut mitään, hän ajatteli kääntyen ympäri. Paksu herra, joka istui hänen takanaan, seisoj selin häneen ja tähysteli lornjetillaan aitioita.

— Sekin on hyvä! ajatteli Ivan Andrejevitch.

Etupuolella ei tietysti ollut huomattu mitään. Hän silmäili arasti ja iloisessa toivossa permantoaitiota, jonka vieressä hänen istuimensa oli. Silloin häntä värisytti kiusallinen tunne. Aitiossa istui kaunis nainen: hän peitti suutaan nenäliinallaan, istui tuolissaan selkä kenossa ja nauroi kuin riivattu.

— Ah, ne naiset, ne naiset, tuumi Ivan Andrejevitch ja lähti pujottelemaan katsojain jalkojen ylitse ovelle. Ja nyt pyydän lukijoita arvostelemaan, tuomitsemaan minun ja Ivan Andrejevitchin välillä. Oliko hän todellakin oikeassa tällä hetkellä? Suuressa teatterissa on, kuten tietty neljä riviä aitiointeen ja sitten vielä viides — parveke. Miksi on välttämättä edellytettävä, että paperi on pudonnut juuri määrätystä aitiosta, ehdottomasti tästä ainoasta aitiosta eikä mistään muusta — esimerkiksi viidenneltä riviltä, jossa myös istuu naisia? Mutta intohimo on yksisäikeinen, ja mustasukkaisuus on yksisäikeisin kaikista intohimoista maailmassa.

Ivan Andrejevitch syöksyi lämpiöön, asettui lampun alle, mursi kirjeen auki ja luki:

"Tänään, heti näytännön jälkeen, G-kadulla — — — kujan kulmassa, K:n talossa, kolmas kerros oikealle, ensimmäinen ovi. Tule, *sans faute*, Jumalan tähden!"

Käsialaa Ivan Andrejevitch ei tuntenut, mutta epäilemättä oli kysymys kohtauksesta. — Yllättää hänet, saada kiinni ja tukahduttaa vaara kohta alussa, oli Ivan Andrejevitchin ensi ajatus. Hänen mieleensä johtui myös heti paikalla todistaa vaimonsa syylliseksi, mutta miten hän tekisi sen? Ivan Andrejevitch oli jo juossut melkein toiselle riville, mutta kääntyi sentään takaisin.

Hän ei ensinkään tiennyt, mihin hänen oli juostava. Vain jotakin tehdäkseen hän juoksi toiselle puolelle ja silmäili vieraan aition avonaisesta ovesta vastakkaiselle puolelle. Tosiaankin! Kaikilla viidellä rivillä istui hänen paikkansa yläpuolella pystysuorassa rivissä nuoria naisia ja miehiä. Lappunen olisi yhtä hyvin voinut pudota kaikilta viideltä riviltä, sillä Ivan Andrejevitsh vainusi vilppiä kaikilta viideltä riviltä. Mutta se, mitä hän sieltä oli saanut nähdä, ei parantanut asiaa. Koko toisen näytöksen ajan hän juoksi käytävässä ympäriinsä eikä löytänyt mistään lepoa. Hän tahtoi mennä kysymään teatterin kassastakin toivoen sieltä saavansa tietoonsa henkilöt, jotka olivat ottaneet aitioita neljältä riviltä, mutta kassa oli jo suljettu.

Vihdoin kuului hillittömiä huutoja ja suosionosoituksia. Näytöntö oli lopussa. Nyt ryhdyttiin huutamaan esiintyjä esiin, varsinkin kaksi ääntä jyrisi kaiken ylitse — molempien puolueiden johtajat. Mutta Ivan Andrejevitsh ei ajatellut niitä. Hänen päässään pyöri jo koko suunnitelma, miten hän menettelisi edelleen. Hän otti turkkinsa ja lähti G-kadulle keksiäkseen, yllättääkseen ja viedäkseen hänet pois ja yleensä esiintyäkseen hieman pontevammin kuin edellisenä päivänä.

Hän löysi pian talon ja aikoi juuri astua ovesta sisään, kun äkkiä aivan kuin hänen kainalonsa alitse nuori päällystakkiin puettu keikari livahti ohitse, jätti hänet ja nousi kolmanteen kerrokseen. Ivan Andrejevitsh luuli näkevänsä, että hän oli äskeinen keikari oopperasta, vaikkakaan hän ei silloin ollut nähnyt selvästi vierustoverinsa kasvoja. Hänen sydämensä pysähtyi. Nuori keikari oli jo kaksi kerrosta hänen yläpuolellaan. Vihdoin hän kuuli kuinka muuan ovi aukeni kolmannessa kerroksessa ovikelloa soittamatta, tulijaa oli siis odotettu. Nuori mies pujahti asuntoon. Ivan Andrejevitsh saapui kolmanteen kerrokseen ennen kuin tätä ovea ehdittiin sulkea. Hän tahtoi jäädä tuokioksi oven eteen seisomaan, harkita järkevästi askeleitaan ja sitten lopullisesti päättää jotakin ratkaisevaa. Samassa kuitenkin vaunut ajoivat kolisten talon eteen, katuovi aukeni melulla ja raskaat askeleet alkoivat ähkyen ja yskien kiivetä kolmanteen kerrokseen.

Ivan Andrejevitsh ei voinut kauempaa malttaa mieltään. Hän avasi oven ja astui asuntoon petetyn aviomiehen koko juhlallisuudella. Hänen vastaansa syöksyi sangen kiihtyneenä joku palvelustyttö, sitten näyttäytyi eräs mies, mutta Ivan Andrejevitshia oli mahdoton pidättää. Hän lennähti asuntoon kuin pommi, hän kulki kahden pimeään huoneen lävitse, sitten hän katsoi nuoren, kauniin naisen makuuhuoneeseen nainen vapisi koko ruumiiltaan ja tuijotti häneen niin kauhistuneena kuin ei lainkaan ymmärtäisi mitä hänen ympärillään tapahtui. Samassa kuului sivuhuoneesta raskaita askeleita, jotka tulivat suoraan makuuhuonetta kohti: ne olivat samat askeleet, jotka olivat nousseet ylös portaita.

— Ah, Jumala! Hän on mieheni! huudahti nainen. Hän löi kätensä yhteen ja kalpeni vaaleaksi kuten aamupukunsa.

Ivan Andrejevitsh tunsu joutuneensa väärään paikkaan, tehneensä typerän ja lapsellisen koltosen, ja ettei hän ollut kylliksi harkinnut askeleitaan. Nyt ei kuitenkaan enää ollut mitään tehtävissä. Ovi aukeni jo, ja — raskaista askeleistaan päättäen — arvokkaan painava mies astui huoneeseen.

En tiedä, kenä Ivan Andrejevitsh tällä hetkellä piti itseään! En tiedä, mikä häntä esti menemästä suoraan miestä vastaan ja sanomasta joutuneensa tänne erehdyksessä, tunnustamasta tietämättään menettelleensä näin sopimattomasti, pyytämästä anteeksi ja poistumasta — luonnollisesti hän ei olisi poistunut kovinkaan kunniakkaalla tavalla, mutta joskaan ei loistavasti, niin sentään soveliaalla ja suoralla tavalla. Mutta ei sinne päinkään: Ivan Andrejevitsh käyttäytyi jälleen kuin pojannulikka, ikään kuin olisi yksinkertaisesti pitänyt itseään jonakin Don Juanina tai Lovelacena!

Ensin hän piiloutui vuodeverhon suojaan, ja myöhemmin, kun hän tunsu itsensä perin uupuneeksi, hän vaipui maahan ja ryömi vuoteen alle. Pelko oli väkevämpi kuin järki, ja Ivan Andrejevitsh, joka itse oli petetty aviomies tai ainakin piti itseään sellaisena, ei sietänyt kohdata toista aviomiestä — kenties siksi, että pelkäsi loukkaavansa häntä läsnäolollaan. Olipa nyt niin tai näin — hän joutui vuoteen alle käsittämättä kuinka se tapahtui. Kummallisinta asiassa oli se, ettei nainen vastustanut.

Hän ei alkanut huutaa nähdessään miten sangen kummallinen ikämies etsi pakopaikkaansa hänen makuuhuoneestaan. Hän oli nähtävästi niin pelästynyt, ettei ilmeisestikään voinut käyttää kieltään.

Puoliso astui sisään ähkyen ja puhkuen ja tervehti vaimoaan sekä heittäytyi raskaasti istuimelle aivan kuin olisi hinannut ylös halkokasan. Kuului käheää ja lakkaamatonta yskintää. Ivan Andrejevitsh, joka oli muuttunut raivoavasta tiikeristä vapisevaksi karitsaksi, pelkäsi ja vapisi kuin hiiri kissan edessä. Hän uskalsi tuskin hengittää, vaikka hänen omasta kokemuksestaan olisi pitänyt tietää, etteivät kaikki petetyt aviomiehet pure. Tämä ei kuitenkaan johtunut hänen mieleensä — olipa sitten synnä älyttömyys tai jokin muu seikka. Varovasti, hiljaa, hiljaa kopeloiden hän alkoi vuoteen alla laittautua joten kuten mukavammin lepäämään. Mutta kuinka suuri olikaan hänen kummastuksensa, kun hän kädellään sysäsi jotakin esinettä, joka alkoi liikkua ja puolestaan tarttui hänen käteensä!

Vuoteen alla oli toinenkin!

— Kuka siinä on? kuiskasi Ivan Andrejevitsh.

— No, olenhan jo sanonut teille kuka olen, kuiskasi merkillinen tuntematon. —
Maatkaa vain hiljaa, kun kerran olette joutunut ansaan!

— Mutta tahtoisin toki...

— Hiljaa!

Ja tämä ylimääräinen ihminen (sillä vuoteen alla riitti yksikin hyvin) puristi Ivan Andrejevitshin sormia niin lujasti kädellään, että hän oli melkein huudahtamaisillaan kivusta.

— Herra...

— Sst!

— Älkää sitten puristelko minua, muuten huudan!

— No, huutakaa sitten! Koettakaapa vain!

Ivan Andrejevitsh punastui häpeästä. Tuntematon oli raaka ja tuittupäinen. Kenties hän oli ihminen, jota kohtalo oli useamminkin vainonnut ja joka useamminkin oli ollut näin ahtaassa asemassa. Ivan Andrejevitsh sen sijaan oli aloittelija sellaisissa asioissa ja tässä ahtaudessa tukehtumaisillaan. Veri nousi hänen päähänsä. Mutta mitäpä tehdä, täytyi vain loikoa vatsallaan. Ivan Andrejevitsh alistui ja vaikeni.

— Sydänkäpyseni, alkoi puoliso puhua, sydänkäpyseni, olin Paul Ivanovitshilla. Aloimme pelata korttia, preferenceä, mutta sitten, kh-khkh (hän alkoi yskiä) sitten... kh! Ah, se selkä... kh! Kirottu selkä... kh-kh-kh!

Ja vanhus syventyi yskintäänsä.

— Selkäni, hän vihdoin sai sanotuksi kyynelsilmin. — Silloin alkoi selkäni särkeä... kirottu perätauti! Ei voi seistä ei kävellä... kävellä! Akh-kh-kh!

Näytti siltä kuin tämä viimeinen yskänpuuska kestäisi kauemmin kuin itse vanhus, jota yskä vaivasi. Vanhus mutisi jotakin itseksensä yskän väliajoilla, mutta sanoja oli mahdoton ymmärtää.

— Herraseni, väistykää herran tähden hieman, kuiskasi onneton Ivan Andrejevitsh.

— Mihin sitten? Tilaa ei ole mihinkään päin.

— Mutta täytyyhän teidän myöntää itsennekin: en mitenkään voi... olen ensi kertaa näin ilkeässä asemassa.

— Ja minä näin epämiellyttävässä seurassa.

— Minun täytyy sentään pyytää, nuori mies...

— Vaiti!

— Vaitiko! Mutta käyttäydyttehän sangen epäkohteliaasti, nuori mies...
Jollen erehdy, olette vielä sangen nuori, olen vanhempi teitä.

— Vaiti!

— Hyvä herra, unohdatte itsenne, ette tiedä kenelle puhutte!

— Puhun herralle, joka makaa vuoteen alla.

— Mutta minut on vain sattuma... erehdys — teidät sitä vastoin, ellen erehdy, siveettömyys...

— Siinäkin erehdytte.

— Herraseni, olen teitä vanhempi; sanon teille...

— Herraseni! Tiedättekö, että nyt olemme samassa asemassa. Pyydän, älkää koskeko kasvojani.

— Hyvä herra, en voi nähdä mitään. Suokaa anteeksi, ei ole lainkaan tilaa.

— Mutta miksi olettekin niin paksu?

— Ah, Jumala! En ole koskaan ollut näin alentavassa tilanteessa!

— Jaa, alempana ei voi olla.

— Mutta herraseni! En tiedä, kuka olette, en käsitä kuinka tämä tapahtui, mutta olen täällä erehdyksestä; en ole se, joksi minua luulette.

— En olisi luullut teistä mitään, jollette olisi tyrkkinyt minua.
Vaietkaa nyt vihdoinkin.

— Herraseni, jollette väisty, saan halvauksen. Saatte vastata kuolemastani. Vakuutan teille... olen kunniallinen mies, olen perheenisä. Enhän voi jäädä tänne...

— Itsehän olette tänne ryöminyt. No, siirtykää! Siinä on teille tilaa, mutta kauemmaksi en voi mennä.

— Jalo nuori mies! Hyvä herra, huomaa erehtyneeni teidän suhteenne, sanoi Ivan Andrejevitch ihastuksissaan ja kiitollisena saamastaan lisätilasta kangistuneita jäseniään oikoen. Ymmärrän myös teidän ahtaan asemanne, mutta minkä sille voi?

Huomaan teidän ajattelevan minusta pahaa. Suvaitkaa, että nostan mainettani silmissänne, sallikaa minun sanoa kuka olen. Olen tullut tänne omaksi vahingokseni; vakuutan teille, etten ole täällä siitä syystä kuin luulette... olen hirveän huolissani.

— Vaietkaa nyt vihdoin! Ettekö sitten käsitä, että joudumme helvetin kattilaan, jos joku kuulee meidät. Sst... hän puhuu. Vanhuksen yskä näytti tosiaan helpottavan.

— Niin sydänpäpyseni, hän sanoi valittavalla äänellään. — Niin, kh-kh! Ah! Tämä onnettomuus! Fedossei Ivanovitsh sanoo myös: koettakaa kamomillateetä. Kuuletko sydänpäpyseni?

— Kyllä, ystäväni.

— No, niin hän sanoo. Ja minä sanoin silloin: olen imettänyt iilimadolla. Siihen hän sanoo: ei Aleksander Demjanovitsh, kamomillatee on parempaa, se ulostuttaa... kh, kh! Ah, herrajumala! Mitä tuumit sydänpäpyseni? Kh-kh! Ah! Jumala, Jumala! Kh-kh! Onkohan se parempaa, mitä luulet? Kh-kh-kh! Ah! kh, jne.

— Luullakseni ei olisi vahingoksi, jos kerran koettaisi tuota lääkettä, vastasi rouva.

— Niin, se ei olisi vahingoksi! Teillä on hivutustauti, hän sanoo, kh-kh! Mutta minä sanon: ei, vaan leini ja vatsanväänneet, kh-kh! Mutta hän sanoo: kenties myös hivutustauti. Mitä tuumit, kh-kh? Mitä ajattelet, sydänpäpyseni: onko minussa hivutustauti?

— Oh, Jumala, mitä puhutkaan?

— Niin, hivutustauti! Riisuudu nyt vain, sydänpäpyseni, pane levolle, kh-kh! Minulla on tänään, kh, nuha.

— Voi, huudahti Ivan Andrejevitch. — Väistyköö herran tähden vähän!

— Minun täytyy tosiaan ihmetellä, mitä kaikkea te hommaatte; ei, te ette osaa maata rauhassa...

— Olette minulle raivoissanne, nuori mies, tahdotte loukata minua. Näen jo. Olette todennäköisesti tämän naisen rakastaja.

— Vaiti!

— Enkä ole vaiti. En salli komennella itseäni. Olette varmaan hänen rakastajansa. Jos meidät keksitään, olen viaton, en tiedä mitään.

— Jollette ole vaiti, sanoi nuori mies hammasta purren, — jollette ole vaiti, sanon minä, että olette houkutelut minut tänne. Sanon että olette minun setäni, joka on

tuhlannut omaisuutensa. Silloin ainakaan kukaan ei ajattele, että minä olen tämän naisen rakastaja.

— Hyvä herra, te teette minusta pilaa. Kärsivällisyyteni on pian lopussa.

— Sst! Muuten panen teidät pian vaikenemaan! Olette minun onnettomuuteni. No, sanokaa itse: miksi olette täällä? Ilman teitä olisin maannut täällä rauhassa aamuun asti ja mennyt sitten ulos.

— Mutta minä en voi maata täällä aamuun, olen järkevä mies, minulla on luonnollisesti asiani... Mitä luulette — tuleeko hän viettämään täällä yönsä?

— Kuka?

— No, tuo vanhus...

— Tietysti. Eiväthän kaikki aviomiehet ole samanlaisia kuin te. Monet nukkuvat kotonaankin.

— Herraseni! Herraseni! huusi Ivan Andrejevitch kalveten vihasta. — Uskokaa pois, minäkin makaan tavallisesti kotona, ainoastaan tänään, ensi kerran... Mutta, Jumalani, huomaa, että tunnette minut. Kuka olette, nuori mies? Sanokaa minulle heti, kuka olette, rukoilen teitä aivan sulasta ystävydestä, kuka olette?

— Kuulkaa! Minä tuskin...

— Mutta suvaitkaa, suvaitkaa, että kerron teille, hyvä herra... että selitän teille koko tämän harmillisen jutun...

— En halua selityksiä, en tahdo tietää mitään. Olkaa hiljaa taikka...

— Mutta enhän toki voi...

Vuoteen alla syntyi pieni ottelu, ja Ivan Andrejevitch vaikeneni.

— Sydänpölyni, minusta tuntuu kuin täällä kissat kehräisivät.

— Mitkä kumman kissat? Mitä kaikkea teidän päähänne pälkähtääkään!

Nähtävästi rouva ei tiennyt, mitä puhuisi miehelleen. Hän oli niin pelästynyt, ettei vielä voinut päästä tasapainoon. Nyt hänelle tuli aivan vilu ja hän terotti korviaan.

— Mitkä kumman kissat?

— Kissat, sydänpölyni. Äsken kun tulin, istui kissamme työhuoneessani; hrr-hrr-hrr, se hyrräsi niin omituisesti. Sanoin sille: Mikä sinun on, Vassenjka? Ja se hyrräsi

edelleen: hrr-hrr-hrr! Ja niin edelleen. Ja minä ajattelin: Ah, kaikki pyhimykset!
Ennustaako tuo jo kuolemaani?

— Mitä tyhmyyksiä te tänään puhutte! Teidän pitäisi tosiaankin hävetä!

— No, eihän se ole mitään, älä vain suutu, sydänpäpyseni; huomaa, että sinusta on ikävää, jos kuolen. Minähän sanoinkin sen muuten vain. Sydänpäpyseni, riisuutuisit mieluummin ja rupeaisit nukkumaan. Minä jään tänne siksi kunnes olet käynyt levolle.

— Jumalan tähden, lakatkaa, myöhemmin...

— No, älä ole vihainen, älä ole vihainen! Mutta tosiaankin, aivan kuin hiiret...

— Hyvä isä! Milloin kissat, milloin hiiret! En tosiaankaan tiedä, mikä teidän on tänään.

— Ei kerrassaan mikään, ei... kh! Ei, kh! Jumalani, Jumalani, kh!

— Kuulkaas, te haparoitte täällä niin ympäriinsä, että hän on sen jo kuullut, kuiskutti nuori mies.

— Mutta jospa tietäisitte, miten on laitani. Nenästäni on alkanut vuotaa verta.

— Antakaa vain vuotaa ja odottakaa kunnes lakkaa.

— Nuori mies, asettukaa minun asemaani, enhän edes tiedä kenen kanssa täällä virun.

— Olisiko se sitten helpompaa, mitä? Enhän minäkään välitä teidän nimestänne. No, mikä teidän nimenne sitten on?

— Ei, mitäpä nimistä... tahdoin teille ainoastaan selittää, miten mielettömään tapaan...

— Ssst... hän puhuu taas...

— Varmaan, sydänpäpyseni, ne ovat kissat!

— Eikä ole, vanu korvassasi ei varmaankaan vain ole oikein.

— Ah, niin, niin. Tiedätkö, tuolla talomme yläkerrassa... kh, kh!
Yläkerrassa, kh-kh-kh!

— Yläkerrassa! kuiskasi nuori mies. Tuhannen perkelettä! Luulin, että tämä olisi ylin kerros, onko tämä sitten toinen?

— Nuori mies, kuiskasi Ivan Andrejevitsh hätkähtäen, — mitä sanotte? Jumalan tähden, miksi se niin kiinnostaa teitä? Minäkin ajattelin, että tämä olisi ylin kerros. Jumalan tähden, onko täällä vielä yksi kerros?

— Siellä liikkuu jokin todellakin, sanoi vanhus vihdoin lakattuaan yskimästä.

— Sst! Kuulkaahan! kuiskasi nuori mies ja Ivan Andrejevitsh puristi kätensä yhteen.

— Hyvä herra, loukkaatte minua. Päästäkää minut.

— Sst...

Seurasi pieni nujakka ja taas tuli hiljaisuus.

— Silloin tapaan niin sievän... aloitti ukko.

— Mitä, sievän...? keskeytti hänen vaimonsa.

— Niin, olenhan jo... enkö ole sinulle jo sanonut, että olen kohdannut niin kauniin naisen portaissa, enkö ole sanonut? Minullahan on niin huono muisti. Niin, niin juhannusruohoa... kh!

— Mitä?

— Juhannusruohoa täytyy juoda; siitä se paranee... kh-kh-kh! Se paranee!

— Te hänet keskeytitte, sanoi nuori mies ja kiristeli jälleen hampaitaan.

— Sanoitko, että tänään olet kohdannut jonkun kauniin naisen? kysyi rouva.

— Kuinka?

— Kohdannut kauniin naisen?

— Kuka sitten?

— Sinä!

— Minä? Milloin? Ah, niin.

— Vihdoin! Mokoma muumio! No, anna tulla! kuiskasi nuori mies yllyttäen mielessään huonomuistista vanhusta.

— Herraseni! Minä vapisen kauhusta. Ah, Jumala! Mitä kuulen. Tämähän on aivan kuin eilen, juuri eilen!

— Sst...

— Jaa, jaa, jaa! Muistan hyvin, sellainen veitikkamainen nainen!
Sellainen pikku enkeli... sininen hattu...

— Sininen hattu! Voi!

— Hän se on! Hänellä on sininen hattu. Oi, Jumala! huusi Ivan Andrejevitsh.

— Kuka? Kuka hän on? kuiskasi nuori mies ja puristi Ivan Andrejevitshin kättä.

— Sst! sihisi vuorostaan Ivan Andrejevitsh. — Hän puhuu.

— Oi, Jumala, oi Jumala!

— No niin, kenellä naisella ei muuten olisi sinistä hattua...

— Ja sellaiset veitikkamaiset kasvot, jatkoi vanhus. — Hän käy täällä tapaamassa tuttaviaan. Hän iskee silmiään. Ja näiden tuttavien luo tulee jälleen tuttavია...

— Voi, kuinka pitkäveteistä, keskeytti rouva, — en tiedä, mitkä kaikki asiat sinua huvittavatkaan.

— No, annetaan olla. Älä ole vihainen, vastasi vanhus. — No, minä en sano enää mitään, jollet sitä toivo. Et ole tänään hyvällä tuulella...

— Kuinka olette sitten joutunut tänne? aloitti nuori mies.

— No, nähkääs, nähkääs! Nyt teitä kiinnostaa, ja äsken ette tahtonut kuulla sanaakaan.

— Minusta on saman tekevää. Puhukaa siis vain. Ah, piru vieköön koko tämän kirotn jutun!

— Nuori mies, älkää olko vihainen; en tiedä mitä puhun. Sanon vain, tahdoin vain sanoa, ettette varmaan ilman syytä osoita tätä kiinnostusta minua kohtaan... Mutta kuka te olette, nuori mies? Näen, etten tunne teitä, mutta kuka te olette oikeastaan? Oi, Jumala! En tiedä, mitä puhun!

— Ah, puhukaa vain kursailematta, keskeytti hänet nuori mies, joka nähtävästi oli ajatuksissaan.

— Mutta minä tahdon kertoa teille kaiken. Ajattelette ehkä, etten sitä tekisi, että olisin vihainen — ei! Siinä käteni! Olen vain nololla tuulella, ei muuta. Mutta, Jumalan tähden, sanokaa te ensin, kuinka itse tulitte tänne? Mistä syystä? Mitä minuun tulee,

en ole teille vihainen, tuossa käteni. Täällä on niin tomuista. Käteni on hieman likainen, mutta se ei tee mitään, kun sydän vain on puhdas.

— Ah, antakaa minun olla rauhassa käsinenne. Täällähän ei voi kääntyäkään, ja hän tulee käsineen!

— Mutta hyvä herra, teidän heittelette minua ympäriinsä kuin olisin vanha kengänantura, sanoi Ivan Andrejevitsh hurjan epätoivon puuskassa äänellä, jossa värähti harrasta rukousta. — Kohdelkaa minua kohteliaammin, edes hieman kohteliaammin, ja minä tahdon kertoa teille kaiken! Voimme tulla ystäviksi, olenpa valmis kutsumaan teidät pöytäänikin. Mutta suoraan sanoen, näin emme voi maata vierekkäin. Te erehdytte nuori mies! Ette tiedä...!

— Milloin ukko on sitten tavannut nuoren naisen? mutisi nuori mies ilmeisesti äärimmilleen kiihtyneenä. — Hän odottaa nyt ehkä minua... Minun täytyy ehdottomasti päästä.

— Hän? Kuka? Oi, Jumala! Kenestä puhutte, nuori mies? Luulette, että yläkerrassa... Oi, Jumala! Oi, Jumala! Miksi minua näin rangaistaan?

Ivan Andrejevitsh koetti kääntyä selälleen epätoivon merkiksi.

— Ja miksi teidän tarvitsee tietää kuka hän on? Ah, piru! Niin tai näin, minun täytyy päästä...

— Herraseni! Mitä teette? Ja miten minulle käy? kuiskasi Ivan Andrejevitsh ja tarttui epätoivoissaan naapurinsa hännystakin liepeeseen.

— Mitä se minua liikuttaa? Jääkää tänne yksin. Ja jos ette tahdo, sanon puolestani, että olette setäni, joka on tuhlannut omaisuutensa, jottei vanhus uskoisi, että olen hänen rouvansa rakastaja.

— Mutta nuori mies, sehän on mahdotonta. Se on epäluonnollista, että setä... Kukaan ei teitä usko. Ei kaksivuotinen lapsikaan teitä usko, kuiskasi Ivan Andrejevitsh epätoivoissaan.

— No, älkää sitten lörpötelkö, vaan maatkaa hievahtamatta! Minusta nähden saatte kyllä jäädä tänne yöksi ja neuvotella aamulla ulos joten kuten. Kukaan ei huomaa teitä; kun joku ryömii ulos, ei kenenkään päähän pälkähdä, että joku vielä olisi vuoteen alla. Ja vaikkapa siellä olisi tusinakin! Muuten, te yksin olette koko tusinan arvoinen! Väistykää, minä ryömin ulos!

— Te loukkaatte minua, nuori mies... Ja kuinka käy, jos saan yskänpuuskan? Kaikkea täytyy ajatella!

— Ssst...

— Mitä se on? Kuulen taas jonkin liikkuvan, sanoi vanhus, joka sillä välin oli ilmeisesti torkahtanut.

— Missä? Yläkerrassako?

— Kuulkaapa, nuori mies, minä menen ulos.

— Kyllä kuulen!

— Oi, Jumala! Minä menen.

— Ja minä en mene nyt! Minusta kaikki on samantekevää. Kun leikki on kerran leikitty loppuun, silloin ei ole väliä millään. Tiedättekö, mitä minä aavistan? Aavistan, että olette itse petetty aviomies — niin!

— Oi, Jumala, mikä kyynillisyyttä! Onko se mahdollista? Mutta miksi juuri aviomies... en ole naimisissa.

— Ei naimisissa? Niin voi sanoa kuka tahansa!

— Kenties olen itse rakastaja!

— Kaunis rakastaja!

— Herraseni, herraseni! — No, hyvä, kerron teille kaiken! Nähkääs, missä pulassa olenkaan! En ole se, miksi minua luulette, en ole naimisissa. Olen naimaton, kuten tekin. Minulla on ystävä, nuoruuden ystävä... ja minä olen hänen vaimonsa rakastaja... Hän sanoo minulle: "Minä onneton ihminen kannan ristiäni, epäilen vaimoani." — "Mutta", sanon viekkaasti hänelle, "miksi sitten epäilet vaimoasi?" Mutta ettehan kuule mitä puhun. Kuulkaa kuulkaa toki! "Mustasukkaisuus on naurettavaa", sanon minä. "Mustasukkaisuus on pahe!" — "Ei", sanoo hän, "olen onneton ihminen, minä... minä epäilen häntä!" — "Sinä olet ystäväni", sanon minä. "Olet suloisin nuoruuden toveri. Olemme yhdessä heittäytyneet nautinnon vuoteelle." — Jumala, en tiedä, mitä puhun. Te teette minut vielä hulluksi.

— Tehän olette jo hullu...

— Niin, niin ajattelin jo, että sanoisitte niin... kun puhuin hulluksi tulemisesta. Naurakaa, naurakaa vain, nuori mies! On minullakin ollut kukoistusaikani, olen minäkin rouvia vietellyt! Ah! Minä saan aivotulehduksen!

— Mitä se on, minusta tuntui kuin joku olisi aivastanut täällä huoneessa? sanoi vanhus. Aivastitko sinä?

— Oi, Jumala, huudahti rouva.

— Ssst, kuului vuoteen alta.

— Se oli varmaankin yläkerrassa, en tiedä... ne lyövät siellä kai jotakin naulaa, sanoi rouva pelästyneenä, sillä vuoteen alla alkoi olla jokseenkin meluisaa.

— Niin, se on yläkerrassa, sanoi puoliso. — Niin, yläkerrassa! Olenko sinulle sanonut, että äsken portaissa tapasin erään keikarin kh-kh — keikarin, kippuraviiksisen — kh-kh! Oi, Jumala, selkäni! Nuoren kippuraviiksisen keikarin!

— Kippuraviiksisen! Oi, Jumala, se olitte varmaan te, kuiskasi Ivan Andrejevitsh.

— Hyvä isä, millainen te olette! Minähän olen täällä, makaan teidän vieressänne! Kuinka hän olisi minut siellä tavannut? Mutta älkää koskeko kasvojeni!

— Oi, Jumala, minä pyörryn pian.

Samassa kuului yläkerrasta tosiaankin kolinaa.

— Mitähän siellä lienee tekeillä? kuiskasi nuori mies.

— Hyvä herra, minä olen niin pelästynyt, aivan kauhistunut! Auttakaa minua!

— Ssst!

— Mutta sydänpäpyseni, nuo ihmisethän pitävät aika melua. Ja lisäksi juuri sinun makuuhuoneesi yläpuolella. Lähetätkö sinne valittamaan?

— Kaikkea vielä! Mitä sinä saatkaan päähäsi!

— Hyvä, hyvä, en teekään niin. Mutta tosiaan, sinä olet tänään niin vihainen...

— Ah, hyvä Jumala! Menkää mieluummin nukkumaan.

— Liisa! Sinä et rakasta minua enää!

— Kyllä, kyllä, minä rakastan teitä! Taivaan tähden, olen väsynyt!

— No, hyvä, minä menen.

— Ah, ei, ei! Älkää menkö! huusi rouva. — Tai ei, menkää mieluummin, menkää!

— Mutta mikä sinua vaivaa, tahtoisin tietää? Ensin sanot: "Menkää"; sitten sanot: "Älkää menkö!" Kh-kh! Menen tosiaankin levolle... kh-kh!

— Hän lähtee, sanoi nuori mies. — Hän menee pois, ja mekin lähdemme kohta. Kuuletteko? Iloitkaa!

— Oi, Jumala sen suokoon!

— Tämä on teille aika läksytys...

— Nuori mies, kuinka niin läksytys? Minä tunnen sen... mutta te olette sangen nuori, te ette voi minua läksyttää.

— Mutta minä teen sen kuitenkin... ymmärtäkää vain.

— Jumala! Minun täytyy aivastaa!

— Ssst! Jos te vain uskallatte...!

— Mutta mitä teen? Sieraimissani kutittaa niin, en voi. Vetäkää nenäliinani taskusta, en voi liikhtaakaan... Oi, Jumala, Jumala, miksi minua näin rangaistaan?

— Tuossa on nenäliinanne! Miksi teitä rangaistaan, sen sanon teille heti. Olette mustasukkainen. Raivoatte vieraassa talossa kuin olisitte päästänne vialla, harjoitatte siellä vallattomuutta...

— Nuori mies! En ole harjoittanut mitään vallattomuutta.

— Vaiti!

— Oi Jumala, oi Jumala!

— Te harjoitatte vallattomuutta, pelästyttätte nuoren naisen, siveän rouvan, joka ei tiedä, mihin ryhtyä hädissään ja kenties tulee siitä sairaaksi. Viette rauhan vanhalta mieheltä, jota vaivaavat peräpukamat ja joka tarvitsee ennen kaikkea rauhaa — ja miksi tämä kaikki? Koska te olette kuvitellut joitakin mielettömyyksiä ja juoksentelette nyt niiden takia kaikki kujat! Ymmärrättekö, käsitättekö missä ilkeässä asemassa olette? Tunnetteko sen?

— Hyvä herraseni! Tunnen sen, mutta teillä ei ole oikeutta

— Vaiti! Kuka kysyy oikeutta? Ettekö käsitä, että tämä vanha mies, joka rakastaa vaimoaan, voi tulla mielipuoleksi, kun hän näkee teidän ryömivän esiin vuoteen alta? Mutta ei, ei teissä ole miestä aiheuttamaan näytelmää! Kun ryömitte esiin, saa luullakseni jokainen, joka teidät näkee, naurutaudin. Tahtoisin vain nähdä teidät valossa, olette varmaankin hullunkurinen.

— Ja te? Te juuri olette tässä tapauksessa hullunkurinen. Tahtoisin nähdä myös teidät.

— Te, niin te!

— Teillä on varmaan siveettömyyden leima kasvoillanne, nuori mies!

— Ai! Te puhutte siveettömyydestä! Ja mistä tiedätte, miksi olen täällä? Olen täällä erehdyksestä, olen erehtynyt kerroksista, ja piru tietäköön, miksi minut on päästetty sisään! Hän on varmasti odottanut jotakin (ei teitä, se on selvä). Minä ryömin vuoteen alle, kun kuulin teidän askeleenne ja näin miten nainen pelästyi. Lisäksi oli vielä pimeää. Mutta miksi puolustelenkaan itseäni teidän edessänne! Te, hyvä herra, olette naurettavan mustasukkainen vanha mies. Miksi oikeastaan en lähde täältä? Luulette ehkä, että pelkään! Ei, hyvä herra, olisin tehnyt sen jo aikoja sitten, vain säälistä teitä kohtaan makaan vielä täällä. Kuinka selviäisittekään ilman minua? Seisoisittehan te kuin mikäkin kollo ihmisten edessä, päähänne ei pälkähtäisi mitään järkevää...

— Ei, miksi kollo? Miksi juuri se? Ikään kuin ette olisi voineut verrata minua mihinkään muuhun, nuori mies?

— Ah, Jumala, kuinka pieni koira haukkuu!

— Ssst! Tosiaankin... Se haukkuu siksi, että te aina lörpöttelette. Nähkääs, olette herättänyt koiran. Siinä me nyt saimme.

Talon rouvan pieni koira, joka koko ajan oli maannut nurkassa tyynyllä, oli todellakin herännyt. Se vainusi vieraita ja syöksyi haukkuen vuoteen alle.

— Oh, tuo tyhmä koira! kuiskasi Ivan Andrejevitsh. — Se ilmaisee meidät. Se tuo kaiken päivänvaloon. Voi, tätä kurjuutta!

— No niin, te olette sellainen pelkuri, että kaikkea voi tapahtua.

— Ami, Ami, tule! huusi nainen. — Tse, tse!

Mutta koira ei totellut, vaan syöksyi suoraa päätä Ivan Andrejevitshin kimppuun.

— Sydänkäpyseni, miksi sitten pikku Ami noin haukkuu? sanoi vanhus. — Varmaankin siellä on hiiriä tai kissa. Etkö kuule? Se aivastaa — se aivastaa taas... kissallamme on tänään nuha.

— Maatkaa liikkumatta! kuiskasi nuori mies.

— Älkää liikkuko! Kenties koira menee itsestään pois.

— Herraseni, herraseni! Päästäkää käteni irti, miksi pitelette niitä?

— Ssst! Vaiti!

— Mutta sallikaa, nuori mies. Se haukkaa nenäni!

Syntyi ottelu ja Ivan Andrejevitsh sai kätensä vapaaksi. Koira puuskahti kovasti haukkumaan. Äkkiä se lakkasi haukkumasta ja alkoi vikistä.

— Ah! huudahti nainen.

— Julmuri! Mitä teette? kuiskasi nuori mies.

— Te syöksette meidät molemmat perikatoon! Miksi olette käynyt koiraan käsiksi? Oi Jumala! Hän kuristaa sen! Älkää kuristako sitä. Päästäkää se irti! Hirviö! Ette tunne naisen sydäntä! Hän antaa meidät molemmat ilmi, jos kuristatte hänen koiransa.

Mutta Ivan Andrejevitsh ei kuullut enää mitään. Hän onnistui saamaan koiran kiinni ja puristi itsesäilytysvaistonsa puuskassa sen kurkun yhteen. Pieni koiraparka vingahti vielä kerran ja heitti henkensä.

— Me olemme hukassa! kuiskasi nuori mies.

— Ami! Ami! huusi nainen. — Oi, mitä he tekevät Amilleni? Ami! Ami!
Tse! Oi, hirviöt, raakalaiset! Oi, Jumala, minä voin pahoin!

— Mitä, mitä nyt sitten? huusi vanhus ja hyppäsi istuimeltaan pystyyn. — Mikä sinun on, sydänkäpyseni? Ami, tänne! Ami, Ami, Ami! huusi vanhus ja napsutteli sormiaan ja koetti houkutella Amia pois vuoteen alta. Ami, tse, tse! Eihän toki ole mahdollista, että kissa syö sen. Kissan täytyy saada selkäänsä, kultaseni! Se lurjus ei olekaan saanut selkäänsä koko kuukauteen. Mitä luulet? Puhun huomenna siitä Praskovja Saharjevälle. Mutta laupias taivas, mikä sinun on, armas? Olethan aivan kalpea! Ah! Apua, apua!

Ja vanhus alkoi juosta huoneessa ympäriinsä.

— Murhaajat, hirviöt! huusi rouva ja heittäytyi sohvalle.

— Ketkä, ketkä sitten? huusi vanhus.

— Siellä on ihmisiä, vieraita. Tuolla vuoteen alla. Oi Jumalani, Ami,
Ami, mitä he ovat tehneet sinulle?

— Voi taivas, herrajumala! Mitä ihmisiä? Ami... ei, apua, apua, tänne! Kuka siellä on, kuka siellä on? huusi vanhus, otti kynttilän ja kumartui vuoteen alle. — Kuka siellä on? Apua, apua...

Ivan Andrejevitsh lepäsi puolikuoliaana Amin hengettömän ruumiin vieressä, mutta nuori mies seurasi vanhuksen jokaista liikettä. Äkkiä vanhus nousi ja meni toiselle puolelle seinän viereen ja kyyristyi. Yhtäkkiä nuori mies hypähti ylös ja aikoi korjata luunsa sillä aikaa kun puoliso etsi vieraitaan aviosängyn toiselta puolelta. Jumalani! kuiskasi nainen tuijottaen nuoreen mieheen. — Kuka te olettekaan? Minä luulin...

— Julmuri on vielä vuoteen alla, kuiskasi nuori mies. — Hän on syypää Amin kuolemaan!

— Aa! nainen päästi huudon.

Nuori mies oli kuitenkin jo kadonnut huoneesta.

— Aa! Siellä on joku! Sieltä näkyy saapas! huusi mies ja tarttui Ivan Andrejevitshin jalkaan.

— Murhaaja! Murhaaja! huusi nainen. Oi, Ami, Ami!

— Tulkaa sieltä, tulkaa sieltä, huusi vanhus ja polki molemmin jaloin mattoa. — Tulkaa, kuka olette? Sanokaa, kuka olette? Jumala, mikä kummallinen ihminen!

— Se on ryöväri!

— Jumalan tähden, Jumalan tähden! huusi Ivan Andrejevitsh ryömien esiin. — Jumalan tähden, teidän ylhäisyytenne, älkää huutako ihmisiä. Se on aivan tarpeetonta. Ettehän halua tehdä minua onnettomaksi! En ole mikään sellainen! Olen itse... teidän ylhäisyytenne, se oli pelkkä erehdys! Selitän teille heti, teidän ylhäisyytenne, jatkoi Ivan Andrejevitsh itkien ja huokaillen. — Tähän kaikkeen on syypää rouva, tarkoitan, ei minun rouvani, vaan vieras rouva... Minä en ole voinut, olen... hän on ystäväni, koulutoverini.

— Mikä koulutoveri! huusi vanhus polkien jalkaansa. — Te olette varas, olette tullut varastamaan minulta... Naurettavaa! Koulutoveri!

— Ei, en ole mikään varas, teidän ylhäisyytenne. Olen todellakin koulutoveri... olen vain erehtynyt, olen tullut väärästä ovesta.

— Jaa, herraseni, näen kyllä, mistä ovesta olette tullut.

— Teidän ylhäisyytenne! En ole mikään sellainen! Te erehdytte. Tarkoitan, että erehdytte suuresti, teidän ylhäisyytenne. Katsokaa minua, katsokaa minua vain, tunnette varmaankin muutamista kunniamerkeistäni etten voi olla mikään varas. Teidän ylhäisyytenne! Teidän ylhäisyytenne! huusi Ivan Andrejevitsh, pani kätensä ristiin ja kääntyi nuoren naisen puoleen, — Te rouvaseni ymmärrätte minua... Olen tappanut Amin, mutta en ole syyllinen... kautta Jumalan, olen syytön... vain tuo rouva on syypää. Olen onneton ihminen, juon kärsimysten maljasta!

— Mutta hyvä herra, mitä minua liikuttaa mistä juotte, ehkä olette juonut liiaksi. Kun teitä katsoo — — mutta kuinka olette tullut tänne? huusi vanhus vavisten koko ruumiiltaan kiihtymyksestä. Erinäisistä arvo- ja kunniamerkeistä hän kuitenkin tuli

vakuuttuneeksi siitä, ettei Ivan Andrejevitch voinut olla mikään varas. — Kysyn teiltä: miten olette tullut tänne? Te... kuten ryöväri...

— En toki ole mikään rosvo, teidän ylhäisyytenne. Olen vain väärästä ovesta... totisesti, en ole mikään ryöväri! Kaikki johtuu vain mustasukkaisuudestani. Kerron teille kaiken, teidän ylhäisyytenne, kerron teille avomielisesti ikään kuin olisitte isäni, sillä olettehan siinä iässä, että voin pitää teitä isänäni.

— Mitä? Mitä sanotte iästä?

— Teidän ylhäisyytenne! Olenko ehkä loukannut teitä? Tosiaan, noin nuori rouva... ja teidän ikänne... On mieluisaa nähdä, tosiaan, on mieluisaa nähdä tuollaista avioliittoa... Ikänsä kukkeudessa... Jumalan tähden, älkää huutako... palvelusväki vaan nauraa... tiedän sen... en tietysti tarkoita, että olen lakeijain kanssa varsinaisesti tuttava... minulla on lakeijoita itsellänikin, teidän ylhäisyytenne, he nauravat vain... ne aasit! Teidän korkeutenne... jollen erehdy, puhuttelen ruhtinasta...

— Ei, ei mitään ruhtinasta, sitä en ole, hyvä herra... Pyydän, ettette imartele minua sellaisilla titteleillä kuin "korkeudet". Kuinka olette tullut tänne? Mitä?

— Teidän korkeutenne, tarkoitan ylhäisyytenne... suokaa anteeksi, luulin, että olisitte ruhtinas. Olen erehtynyt, olen pettynyt — sattuuhan sellaista. Muistutatte niin ruhtinas Korotkoutshovia, johon minulla oli kunnia tutustua tuttavani herra Pusyrevin luona... Nähkääs, minäkin olen tuttu ruhtinain kanssa, minunkin tuttavieni joukkoon on osunut ruhtinas. Ette saa pitää minua sinä, jona pidätte. En ole mikään varas. Teidän ylhäisyytenne, älkää huutako apua; mitä se muuten hyödyttääkään?

— Mutta kuinka olette joutunut tänne? huusi nainen. — Kuka sitten yleensä olette?

— Niin, kuka sitten olette? puuttui mies puheeseen. — Luulin koko ajan, että kissa istui vuoteen alla ja aivasteli, ja nyt on se... Kuka sitten olette? Puhukaa toki!

Ja vanhus alkoi jälleen polkea jalkaansa mattoon.

— Minä en voi puhua, teidän ylhäisyytenne. Odotan, kunnes te olette lopettanut... kuuntelen teidän teräviä ja sukkelia huomautuksianne. Mitä minuun tulee, on se hieman hullunkurinen juttu, teidän ylhäisyytenne. Kerron teille kaiken. Kaikki kyllä selviää itsestään, tarkoitan, älkää huutako! Olkaa jalomielinen minua kohtaan... eihän tee mitään, vaikka olen hieman maannut vuoteen alla... en ole sen vuoksi lainkaan menettänyt arvoani. Se on tavattoman hullunkurinen juttu, teidän ylhäisyytenne, huusi Ivan Andrejevitch ja kääntyi rukoilevan näköisenä rouvan puoleen. — Varsinkin te, teidän ylhäisyytenne, tulette sille nauramaan. Tässä edessänne näette, aivan kuin teatterissa, mustasukkaisen aviomiehen. Näette, että alennun, alennan itseni

vapaasta tahdostani. Olen kyllä tappanut Amin, mutta... Jumalani, enhän tiedä, mitä puhun!

— Mutta kuinka, kuinka olette sitten joutunut tänne?

— Yön pimeyden turvissa, teidän ylhäisyytenne, pimeyden turvissa! Suokaa anteeksi! Antakaa anteeksi, teidän ylhäisyytenne! Pyydän nöyrimmästi anteeksi! Olen vain loukattu aviomies, en mitään muuta. Ettekö hieman ajattele, teidän ylhäisyytenne, että olisin rakastaja! En ole mitään vähemmän kuin rakastaja, rouva puolisonne on sangen siveä, jos sallitte niin sanoa. Hän on puhdas ja viaton!

— Mitä? Mitä? Mitä uskallattekaan? huusi vanhus ja polki jälleen jalkaansa. — Oletteko tullut hulluksi. Kuinka uskallatte puhuakaan rouvastani.

— Tuo ilkiö, murhaaja, joka on tappanut Amini! huusi rouva ja puhkesi kyyneliin. Hän uskaltaa vielä puhua!

— Teidän ylhäisyytenne! Sanoin erehdyksessä, huusi Ivan Andrejevitch hätääntyneenä. — Satuin sanomaan, mikään ei ole minusta kauempana! Otaksukaa, että olen järjiltäni... Vannon kunniani kautta, että teette minulle siten vain mieliksi. Ojentaisin teille käteni, mutta en uskalla... En ollut yksin, olen se setä, joka... tarkoitan, ettei minua voi pitää rakastajana... Oi Jumala, mitä lörpöttelenkään jälleen... Älkää vain loukkaantuko, teidän ylhäisyytenne, huusi Ivan Andrejevitch rouvalle.

— Te olette nainen, te ymmärrätte, mitä rakkaus on — se on hieno tunne — mutta mitä minä sanonkaan? Mitä taasen lörpöttelen! Tarkoitan, että olen vanha, se on, olen vakiintuneessa iässä, enhän ole vielä mikään ukko — enhän voi olla teidän rakastajanne — olen puhunut vikaan, mutta olen sivistynyt mies. Minua ilahduttaa, että olen saanut teidät nauramaan, teidän ylhäisyytenne. Ah, kuinka se minua ilahduttaa!

— Oi, mikä hullunkurinen ihminen, huusi rouva naurusta kippurassa.

— Niin hullunkurinen ja niin likainen, sanoi vanhuskin, iloissaan, kun hänen rouvansa oli alkanut nauraa. — Sydänkäpyseni, on mahdotonta, että hän olisi varas, mutta kuinka hän on tullut tänne?

— Se on tosiaankin omituista! Tosiaankin omituista, teidän ylhäisyytenne, aivan kuin romaanissa! Puolenyön hiljaisuudessa, pääkaupungissa, mies vuoteen alla! Hullunkurista, omituista! Rinaldo Rinaldini niin sanoakseni. Mutta se ei tee mitään, tämä kaikki ei merkitse mitään, teidän ylhäisyytenne! Kerron teille kaiken... ja teille, armollinen rouva, pyydän saada lahjoittaa uuden bolognesilaisen pikkukoiran...

ihmeellisen bolognesilaisen! Sellaisen pitkäväillisen, lyhytjalkaisen, joka ei voi kulkea kahtakaan askelta sotkeutumatta omiin villoihinsa ja kaatumatta. Sitä voi ruokkia ainoastaan sokerilla. Tuon sen teille armollinen rouva, tuon sen teille aivan varmaan.

— Ha-ha-ha-ha-ha! Rouva kieriskeli naurun vallassa sohvalleen. — Oh, Jumala, minä saan suonenvedon. Ah, hän on liian hullunkurinen!

— Jaa, jaa! Ha-ha-ha! Kh-kh-kh! Niin hullunkurinen ja likainen, kh-kh-kh!

— Teidän ylhäisyytenne, tunnen itseni nyt täysin onnelliseksi! Olisin ojentanut teille käteni, mutta en uskalla, teidän ylhäisyytenne, tunnen, että olen erehtynyt, mutta nyt silmäni ovat avautuneet. Olen varma siitä, että vaimoni on puhdas ja viaton! Olen epäillyt häntä aivan aiheettomasti.

— Hänen vaimonsa, hänen vaimonsa! huusi rouva naurunkyöneleet silmissään.

— Hän on naimisissa! Onko se mahdollista! Sitä en ikinä olisi ajatellut, puuttui vanhus puheeseen.

— Teidän ylhäisyytenne, vaimoni — hän yksin on kaikkeen syypää — tarkoitan, että minä olen syypää. Epäilin häntä, tiesin, että hänellä oli täällä kohtaus — tuolla yläkerrassa, olin saanut käsiini kirjelapun, mutta erehdyin kerroksessa ja minun täytyi ryömiä vuoteen alle.

— Hä-hä-hä-hä!

— Ha-ha-ha-ha!

— Ha-ha-ha-ha! alkoi lopulta Ivan Andrejevitchkin nauraa. — Kuinka onnellinen olenkaan! Oi, kuinka liikuttavaa nähdä, että kaikki elävät sovinnossa ja onnellisina! Vaimonikin on aivan syytön! Olen siitä vuo-renvarma. Uskottehan sen tekin, teidän ylhäisyytenne?

— Ha-ha-ha! Kh-kh! Tiedätkös, sydänpäpyseni, kuka se on? sanoi vanhus vihdoinkin pidättäen nauruaan.

— Kuka sitten? Ha-ha-ha! Kuka sitten? — Se on sama kaunis rouva, joka vilkuttaa silmiään, tiedäthän, sen keikarin kanssa. Hän se on varmaan. Lyön vetoa, että se on hänen rouvansa!

— Ei, teidän ylhäisyytenne, olen varma, ettei se ole hän; olen siitä aivan varma.

— Mutta, hyvä isä! Tehän hukkaatte aikaa, huusi nainen lakaten nauramasta. — Juoskaa, menkää yläkertaan, ehkä tapaatte hänet vielä...

— Tosiaan, armollinen rouva, minä lennän... Mutta minä en tapaa ketään, teidän ylhäisyytenne, siitä olen varma jo edeltäpäin. Hän on nyt kotona! Olen vain... olen vain mustasukkainen, ei mitään muuta... Mitä luulette, tapaanko hänet siellä, teidän ylhäisyytenne?

— Ha-ha-ha!

— Hi-hi-hi! Kh-kh!

— Menkää, menkää! Ja kun tulette takaisin, täytyy teidän kertoa meille! huusi rouva.

— Tai ei, mieluummin huomenaamuna. Tuokaa rouvannekin mukanaan, tahtoisin oppia tuntemaan hänet.

— Hyvästi, teidän ylhäisyytenne, voikaa hyvin! Tuon hänet mukamani kaikin mokomin. Olen hyvin iloinen. Olen onnellinen ja iloinen, kun kaikki on vastoin odotuksia mennyt niin hyvin ja kääntynyt parhain päin.

— Ja se bolognesilainen! Älkää unohtako sitä! Se on pääasia, tuokaa bolognesilainen mukanaan!

— Kaikin mokomin, teidän ylhäisyytenne, tuon sen varmasti mukamani, vastasi Ivan Andrejevitsh ja tuli juosten takaisin huoneeseen. Kaikin mokomin! Sellainen sievä bolognesilainen! Kun sokerileipurissa leivottu! Ja kun se kävelee, se ei voi olla sotkeutumatta omiin villoihinsa. Totisesti! Olen usein sanonut vaimolleni: miksi se aina kaatuu? — Se on niin pieni, hän sanoo siihen. Aivan kuin sokerista, armollinen rouva, totisesti, aivan kuin sokerista! Hyvästi, teidän ylhäisyytenne! Minua on ilahduttanut, suuresti ilahduttanut, suuresti ilahduttanut!

Ivan Andrejevitsh kumarsi ja lähti.

— Ah, kuulkaa! Hyvä herra! Seis, tulkaa tänne, huusi vanhus Ivan Andrejevitshin jälkeen.

Ivan Andrejevitsh tuli takaisin kolmannen kerran.

— En löydä kissaani mistään. Näittekö sitä maatessanne vuoteen alla?

— Ei, en nähnyt, muuten minua suuresti ilahduttaisi tehdä tuttavuutta sen kanssa. Se olisi minulle erityinen kunnia.

— Sillä on nykyään nuha, se aivastelee alituisen. Sitä täytyisi muuten hieman pieksää.

— Niin tietysti. Kotieläimet tarvitsevat tuon tuostakin pienen kurituksen.

— Mitä tarkoitatte?

— Sanoin: pieni kuritus, teidän ylhäisyytenne, on silloin tällöin välttämätön, jos kotieläimiä tahdotaan kasvattaa kuuliaisuuteen.

— Aa! No niin! Minä tulin vain maininneeksi.

Nähtyään vihdoinkin olevansa kadulla, Ivan Andrejevitsh seisoikin kauan paikoillaan ikään kuin odottaen heti saavansa halvauksen. Hän otti hatun päästään, pyyhki kylmää hikeä otsaltaan, painoi silmänsä umpeen, harkitsi hetken ja lähti sitten kotiin.

Kuinka suuri olikaan hänen hämmästyksensä, kun hän siellä sai tietää, että Glafira Petrovna oli palannut teatterista jo aikoja sitten, että hänen hampaitaan oli särkenyt pitkän aikaa, että oli noudettu lääkärikin, joka oli pannut iilimadon imemään verta ja että hän nyt makasi vuoteessaan odottaen herraa.

Ivan Andrejevitsh pyyhki ensin otsansa, pesi sitten itsensä, puhdistutti vaatteensa ja päätti vihdoinkin astua makuuhuoneeseen rouvansa luo.

— Missä olettekaan viettänyt aikanne? Kas vain, miltä näytätte! Missä oikeastaan olette olleet? Jumalan tähden, teidän vaimonne makaa kuolemaisillaan ja teitä ei löydy koko kaupungista. Missä te olette olleet? Kenties olette taas ajanut minua takaa, tahdoitte taas häiritä kohtausta, joka minulla on herra ties kenen kanssa! Hävetkää toki herraseni, mikä olettekaan miehiänne! Pianhan teitä ryhdytään osoittelemaan sormella.

— Sydänkäpyseni, vastasi Ivan Andrejevitsh, mutta tuli silloin niin hämilleen, että hänen täytyi hamuilla taskuaan löytääkseen nenäliinansa; hän keskeytti alkamansa puheen sillä hänellä ei ollut sanoja, ei ajatuksia, ei rohkeutta...

Mutta kuinka suuri olikaan hänen kummastuksensa, pelästyksensä ja kauhistuksensa, kun hän nenäliinan mukana vetäisi taskustaan autuaan Ami-vainajan!

Ivan Andrejevitsh ei ollut sen enempää ajatellut joutuessaan epätoivoissaan ryömimään vuoteen alta esiin. Tolkuttomassa hätäännyksessään hän oli pistänyt Ami-paran taskuunsa toivoen salaisesti saavansa korjatuksi *corpus delictin* pois tieltä ja siten välttävänsä ansaitsemansa rangaistuksen.

— Mikä tuo sitten on? huusi hänen rouvansa. — Kuollut koira! Oi Jumala! Mistä!... Mikä teitä vaivaa? Missä olette olleet? Puhukaa! Pian! Missä olette olleet?

— Sydänkäpyseni, vastasi Ivan Andrejevitsh, joka tällä hetkellä oli vielä kuolleempi kuin kuollut Ami. — Sydänkäpyseni...!

Tässä meidän on kuitenkin jätettävä sankarimme — toiseen kertaan — sillä tässä alkaa aivan uusi seikkailu. Tästä onnettomuudesta ja tästä kohtaloniskusta toisella kertaa, hyvä herrasväki! Mutta kai te myönnätte itsekkin: mustasukkaisuus on anteeksiantamaton intohimo; vieläpä enemmänkin: pahe...!